

ERDÉLY

TURISTASÁG

ÉRDELYI

ÉS

NÉPRAJZI FOLYÓIRAT

AZ

ERDÉLYRÉSZI KÁRPÁT-EGYESÜLET

HIVATALOS ÉRTESÍTŐJE.

BCU Cluj Central University Library Cluj

KOLOZSVÁR

1893. JUNIUS—JULIUS. IV. évf. 6—7. SZÁM

SZÁDECZKY LAJOS.

— Az E. K. E. alelnöke és kolozsvármegyei osztályának elnöke. —

Az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület kolozsvármegyei osztálya 1893. január 25-én *Szádeczky* Lajos drt választotta elnökévé, ki febr. 2. székfoglalójában nagy hatással fejtegette turistaságunk feladatait. Ez időtől fogva neve elválthatatlanul egybeforrt az E. K. E. működésével s buzgalmát a középponti egyesület is azzal kívánta elősmer-
ni, hogy őt 1894. január 12. egyik alelnökévé választotta. Kirándulás a Negojra, Turistaságunk feladatai, Régi magyar túristák és utazók, Az Andrassy-havasokban, Székely történetek és históriák című cikkeire kétségkívül

kedvesen emlékeznek az *Erdély* minden olvasója, a kirándulások s kárpáttestélyek rendezése, a kalauz-könyvek megiratása, s az ülések vezetése körül tanusított buzgóságát pedig személyesen, vagy pedig folyóiratunk tudósításáiból ismerheti.

Szádeczky voltaképp történelmi kutatásai tették turistává. Otthon, Abauj-Tornavármegyében, már mint gyermek nemcsak fészekszedni kereste fel a várak szebbnél-szebb romjait, legtöbbször talán a füzérit s a szalánczit, hanem ezért is, hogy egyszerre merengjen el a multakon s az eléje táruló tájakon. Azután a levéltárak miatt járta be az ország legkülönbözőbb vidékeit, különösen a Történelmi-Társulat kirándulásai alkalmával. Azok a hivatalos tudósítások, melyeket ezekről a Századok füzeteibe írt, nemcsak a levéltári buvárlatokról adnak számot, hanem egyuttal valóságos turista-leírások is. A leveleket nemcsak az archivumok poros ládáiban látta meg, hanem kinn a szabad természetben is, a szépet pedig mindenütt. Egy ilyen marosvásárhelyi levéltári kirándulásnak köszönheti osztályunk, hogy új elnöke az első Kárpát-estélyen olyan bájos lady patronesset vezethetett be karjain: saját kedves feleségét.

De a határokon túl is valóságos turista volt. Bécsben, Krakóban levéltárakat bolygatva, bejárta mindenütt a környéket is; a bukovinai csángók hazatelepítésekor pedig egész kis turista-irodalmat teremtett Bukovináról. 1889-ben a Dolinay-féle tatárjárásnak egyik legjobb kedvű kánja volt. A 850 magyarból kivált egy hattagu kis társaság s mint hajdanában Árpád vitézei, bekalandozta Éjszaki-Olaszországot, Svájcot, a gallusok földét, sőt még Londonországba is benyomult. Jobb emlékekkel egy csapat sem tért haza, mint ez, a melyiknek *Szádeczky* volt a mozgató szelleme. De ez nem is csoda. A ki akkori princípálisának, mindnyájunk kedves Sándor bácsijának (Szi-

lági Sándornak) nevenapjait országos hírűekké tudta tenni azzal, hogy három éven át nemcsak Arany Jánossal, Jókai Mórral, Szász Károlylyal, de még Salamon Ferenczcel is verset íratott a csak nagyon szűkkörben ismert, de igazán irodalomtörténeti és könyvészeti értékű

Szádeczky Lajcsa dr.

albumokba, annak a szelleme ilyen uton és ilyen körülmények közt a rendesnél is jobban sziporkázhatott. Ki nem ösmeri ezt a kedélyt osztályunk kirándulásainak részesei közül!

Most április 28-án nagyobb kirándulásra vállalkozott. Magával vitte az E. K. E. jelvényét is, mert imponálni akar vele valami kaukázusi hercegnek, vagy éppen a sza-

markandi emirnek: hadd törjék rajta a fejüket, micsoda európai ordó lehet. *Zichy* Jenő gróf expedíciójához csatlakozva ugyanis *Bálint* Gábor egyetemi tanár kíséretében s az E. K. E. tagjainak, jó barátainak s tisztelőinek éljenzése és szives kívánatai közben ekkor kelt utra, hogy a Kaspi-tó mindakét partján fölkeresse azokat a helyeket, melyeket valaha az Európában hazát keresni induló magyarok lovai tapodhattak. Ezzel valóságos nagy vacatiót adott nekünk, az osztály tagjainak. Abban a föltevésben, hogy legyalogolja, letevegálja és lelovagolja a tó most, a mi porciónkat is, szépen itthon ülünk s a Hercegovinánál s a Társadalomnál magasabb pontokra nem vágyakozunk. Ellenben szorgalmasan olvasgatjuk azokat a törhetetlen jókedvvel irt utileveleket, melyeket ő épen olyan szorgalmasan irogat a lapoknak és jóbarátainak.

Mivel pedig az elnök be találta pakolni azt a fegyelmet is, a mit idáig osztályunkban tartott fenn, fölhasználjuk az alkalmat, hogy — utólagos jóváhagyásának reménye nélkül is — bemutassuk rokonszenves vonásait folyóiratunk olvasóinak s egy középkori krónikás szárazságával vázoljuk élete körülményeit.

*

Szádeczky Lajos, 1859. ápr. 5-én az abaujmegyei Pusztajufalun született, hol atyja ev. ref. lélkész volt († 1894. decz. 9.) A gymnasium alsóbb osztályait a sárospataki kollégiumban, a felsőbbeket a szepes-iglói gymnasiumban végezte s 1876-ban, kitünő eredménnyel, ott tett érettségi vizsgálatot. A budapesti egyetem bölcsészeti karán 1879-ben tanulmányait befejezván, hogy magát a történeti tudományokban, jobban kiképezze, állami ösztöndíjjal két évet töltött a bécsi egyetemen, mint az «Institut für oesterr. Geschichtsforschung» tagja. 1881. májusában a budapesti egyetemen tanárvizsgálatot tett a történelemből s föld-

rajzból, 1882. ápril. havában pedig a bölcsészet doktori szigorlatot is kiállotta.

A levéltári kutatásaival s irodalmi munkásságával már is feltűnt fiatal tudóst a M. Tört. társulat azonnal segédtitkárává, a Heraldikai- és Genealogiai társulat pedig jegyzőjévé választotta. 1883. tavaszán *Odescalchi* Arthur herczeggel a bukovinai székelyek hazatelepítésére alakult orsz. bizottságtól kiküldetve egymásután kétszer járt Bukovinában s lelke volt a betelepítésnek, mely országos érdeklődést keltett.

1883. szept. 22-én a budapesti egyetemen magántanár lett a magyar történelem XVI – XVII. századbeli részéből; 1887. aug. 25-én pedig a kormány az egyetemi könyvtár második, 1889. ápr. 24-én első tisztjévé, 1889. szeptember 27-én az akkor felállított posta- és távirtda tanfolyamhoz a postatörténet rendes tanárává nevezte ki. 1888. május 4-én az Akadémia levelező tagja lett. Székét 1889. április 18-án *A czéhek története Magyarországon* című értekezésével foglalta el. 1889-ben a Történelmi-társulat második titkárává választatván, átvette a *Századok* irodalmi és tárczarovatának szerkesztését. 1891-ben a magyar országgyűlés képviselőházának naplószerkesztője lett; ez állásától s a fővárostól azonban csakhamar megvált, mert a király már 1891. aug. 12-én kinevezte őt a kolozsvári «Ferencz-József»-tudományegyetemen a magyar történelem ny. r. tanárává, a miniszterium pedig az orsz. tanárvizsgáló-bizottság s a tanárképző-intézet tagjává. A tanári kar 1895. május 15-én őt választotta meg jövő évi dékánjává.

Nem említve a Századokban, Történelmitárban, Turulban, Hadtört. Közleményekben stb. nagy számmal megjelent cikkeit, értekezéseit, főbb munkái a következők: 1. Mihály havasalföldi vajda Erdélyben 1599–1601. Budapest, 1882. 8r. 190 lap. — 2. A gróf Haller-család törté-

nete, Budapest, 1886. 4r. 35 lap. — 3. Békés Gáspár életrajza. Budapest 1887. 8r. 103 lap. — 4. Báthory István lengyel királylyá választása 1574—6. A m. t. Akadémia tört. bizottsága megbízásából. Budapest, 1889. 8r. 454 és XLI. lap. — 5. Izabella és János Zsigmond Lengyelországban 1552—6. Bp. 1888. 8r. 107. lap. — 6. Berzeviczy Albert utazásai 1818—20. Bp. 1889. 8r. 37 lap. — 7. A czéhek történetéből Magyarországon. Bp. 1889. 8° 152 lap. — 8. Az első magyar postaszervezet és az erdélyi posták a fejedelmek korában. Bp. 1890. 8r. 52 lap. — 9. Kovácsóczy Farkas 1586—94. Bp. 1891. 8r. 140 lap. -- 10. Szerémi György élete és emlékirata kiadásának hiányai. Bp. 1892. 8r. 46 lap. — 12. Kovácsóczy Farkas levelezése 1577—94. Bp. 1893. 8° 36 lap. — 13. Erdély és Mihály vajda története 1595—1601. Temesvár, 1893. 8r. 612 lap. — 14. Szabó Károly emlékezete 1824—1890. Bp. 1894. 8r. 32 lap. — 15. Székely oklevéltár. IV. kötet Kolozsvár, 1895. 8r. 374 lap. Ez az utóbbi voltaképp a még Szabó Károly által összegyűjtött anyagot tartalmazza. A székely történeti pályadíj-alap intéző-bizottsága különben Szabó Károly halálával 1892. nov. 13-án, őt bizta meg a székelyek történetének megírásával. 1893. június 14-én az erdélyi Muzeum-Egylet bölcsészeti-, nyelv- és történettud. szakosztálya az eltávozott Szinyei József dr. helyébe szintén őt választván titkárrá, reá bizta az *Erdélyi Muzeum* szerkesztését. Az orsz. millenniumi kiállítás egyes bizottságai s a tudományos és közművelődési társulatok, folyóiratok stb., szintén különbözőképen veszik igénybe tevékenységét.

Most ő vezeti a Zichy-expeditió naplóját s hazatérve, rövid időn kétségkívül érdekes könyvben fog beszámolni utjáról. Hogy legjobb utitársa mostan is a jó kedv, hadd bizonyítsa saját verse, melyet a kabardok földéről, Katle-rovkából, Nalcsik vasuti állomásáról május 28-án, tehát, a két Magyariba tett kirándulásról visszatérve intézett

hozzám. (Mert ha ő kiadta az én dobrini kinrimeimet, nekem sem kell titkolóznom az ő kádenciáival, melyek különben is jobban sikerültek.) «Hozzád méltóan — írja — lanton zengem el, hogy aszondja:

Öt nap Kuma vizét ittuk,
Mit találtunk, az nagy tituk.
Nagy-Magyar, Kis-Magyar,
Macska tudja, mit akar.
(Neve is már csak Madsar!).

Bakszán, Csegem, Cseregpatak
Völgyén tegnap magyar atak;
Ma már burkánk bőrig ázva,
Indulunk Vladikavkázba.
Ott szép orosz lányok¹⁾ várnak,
Gyöngyei ős Hunnivárnak;
De nem értjük, ők se' minket,—
Szemünk hiában tekintget.

Troján járunk, földön hálunk,
Szamovár az imádságunk;
Árnyékos hely az istálló;
Egészségünk jó, kiváló!»

S legyen is jó és kiváló, hogy tudós dicsvágyát és turista szenvedélyét kielégítve, «nomád életben csángó barátunk» mielőbb haza jöhessen és egyéb bokros teendői közt is szeretettel élhessen osztályunknak, melynek helyes vezetése szintén beválik egy kis küldetésnek.

Marquis Jean d'Ory.

¹⁾ Urnstiev Karacsáj herczeg és leányai.

A TURISTÁK.

Irta: Herczegh Mihály.

Semmisem edzi annyira a testet, üditi az elmét, kelti a jó hangulatot és szaporítja könnyebben és kedélyesebben ismereteinket, mint a turistaság.

Sohasem volt ez annyira szükséges, mint a mostani idegbeteg korban, midőn a lét nehéz küzdelmei, az életharcz, az örökös munka, az örökös túlterhelése a léleknek annyira összerongálja, kimerítik az idegeket.

Ha visszatekintünk a turistaság történetére, azt tapasztaljuk, hogy az egykoru az emberiség bölcsőjével; oly régi, mint a paradicsom, és a siralomvölgye.

Az első turista *Ádám apánk* volt, kit a paradicsombeli kigyó vett rá a kéljutásra s a kinek maga Gábriel arkangyal mutatta meg aztán az uristen büntetése gyanánt, kikergetvén őt az édenkertből, hogy „merre van az ország utja.“

Ezóta kezdődik az emberek kirándulása, lótás-futása, életvándorlása. Ezóta mindnyájan turisták vagyunk a bölcsőtől a sirig és mindnyájan ki vagyunk téve a társas utazások rendezőinek, a paradicsombeli kigyók ezen ivadékainak.

Kétségtelen tényekkel bizonyítják ezt az ó-, közép- és újkorvilágtörténelem lapjai.

Az ó-korban ilyen ilyen turisták voltak a többek közt *Nagy Sándor*, ki a macedóniai katonákat Görögországból messze Ázsiába, Arábiába, Perzsiába, Indiába átvezette a világot meghódítani. *Hannibál*, az ugynevezett „Hochturisták“ ősapja, ki embereivel és elefántjaival a legmagasabb pyreneusi és alpesi havasokat, glecsereket megmászta és a Szent Bernát-hegyen keresztül tört be Rómába.

Róma lakói még ekkor nem tanusítottak érzéket a turistaság iránt. Ellenkezőleg az Alpoknak hó és jégtengerei rettegéssel töltötték el őket. *Livius* a magas hegyek borzalmaira a „foetidas Alpium,“ kifejezéssel figyelmezteti honfitársait.

De *Salvianus* (480-ban Kr. u.), ez a zelótairó, már oly turistákról beszél, kik fölkeresik a lakatlan helyeket, összebarangolják az áthatatlan erdősegeket, megmászszák a felhőkig tornyosuló Alpokat és behatolnak az örökösen havas hegyi torkolatokba és harlangokba.

Az örök város turistái leginkább Délre és Keletre indulnak előszeretettel; Görögországban a kies Tempevölgyet, Egyiptomban pedig a *Pharaók* csodás építkezéseit keresvén fel és látogatván meg.

N. Istvánffy Gyula festőművész felvétele.

Tyeja (belsőlről)

(Az a.sófehérmegyei E. K. E. 1894. jul. kirándulása emlékezől.)

A középkorban hatalmas turisták voltak *Attila az ő híres hunjaival*, *Árpád az ősmagyarokkal*, kik száz csatán és ezer veszély közt a keleti Kárpátok magaslatain, sziklameredélyein átvergődvén, Munkács város alján fecerunt magnum áldomás. A nagy turisták közé lehet sorolni *Lehel* vezért is, *Botondot* is, a ki Konstantinápoly falait döngetve, kért szállást magának és vitézeinek.

A turisták egyik legelőkelőbb tagja volt *Bouillon* Gottfried, ki a 11-ik században a keresztes háborúk zászlói alatt messze Ázsiának néptelen sivatagjait, járhatlan őserdőit és hógörgeteges sziklatorkolatait ismertette meg az európai zarándokok vitéz seregeivel.

Avagy emlitem-e a *Dzsingiszkánt* és *Tamerlánt* az ő tatár hordáival vagy a nagy *Napoleont*, a legujabbkori népvándorlások megindítóját, ki elragadtatván hódításainak diadalmámorától, a francia nemzettel és szövetségeseivel bekalandozta nemcsak Európát, de Afrikát is, az obeliszkek és hieroglifek országait.

Mindemellett a modern turistaság tulajdonképen csak a mult század második felére vezethető vissza. Midőn *Rousseau* (1761) azt tanította, hogy az igazi boldogság csak a természeti állapotban található föl és a midőn *Desaussure* 1787-ben megmászta a 4810 méter magas Mont-Blanc-ot, vagy midőn Németországban *Jahn* apó, a híres tornász divatba hozta a távgyaloglásokat.

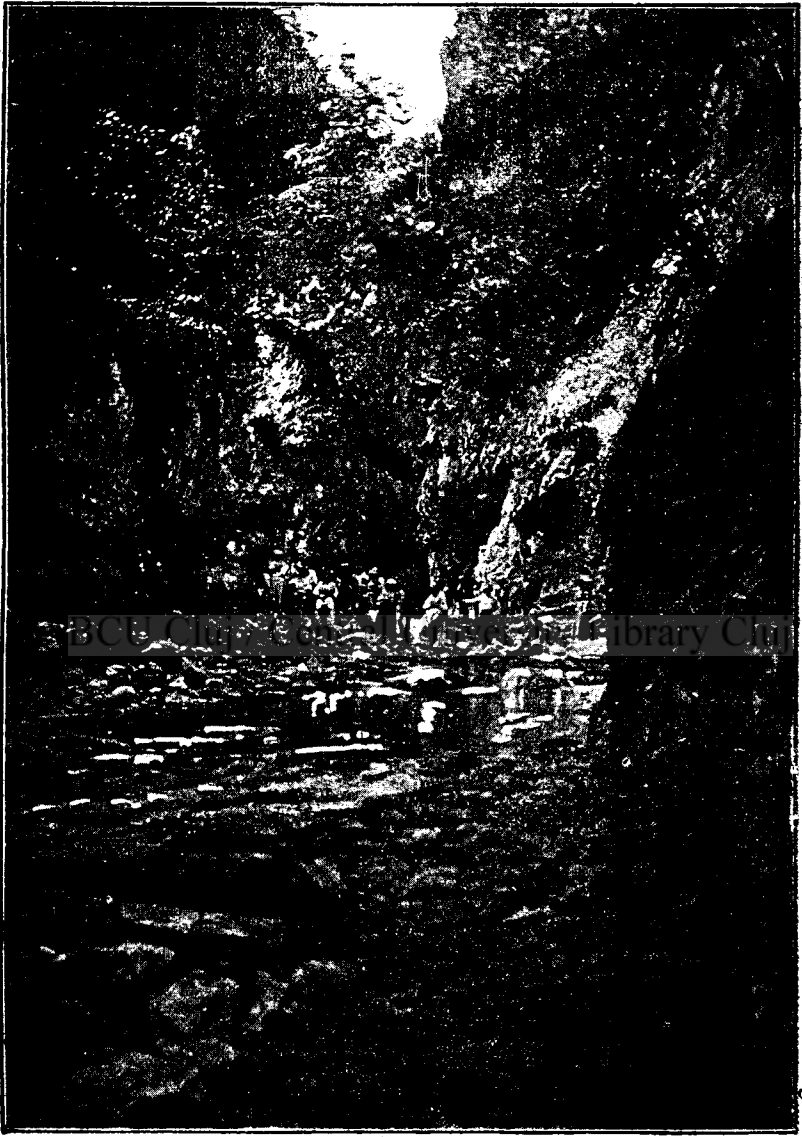
Ezóta a turisták majd szórakozások, majd tudományos buvárlatok végett intézik a kirándulásokat. Fölkeresik a legtávolabbi országokat, megmásszák a legmagasabb hegycsucokat, csakhogy szerzett tapasztalataikat az emberiségnek haszonhajtóvá tegyék. Mint *Payer* az északi sarkutazó, *Whymper* Grönland ismertetője, *Schlagintweit* a híres ázsiai kutató és *Zichy Jenő gróf*, ki a magyarok őshazájának fölkeresésére vállalkozott.

A mostani turistaság kulminációja a hegyezésben nyilatkozik Fáradságos, de egyszersmind hálás foglalkozás.

Hegymászás közben sokan föllekesültek már a természet szépségei iránt s hivatott apostolaivá lettek, mint *Humboldt*, a természettudósok és a költők.

A turista élet megerősíti szívizmainkat, tágitja tüdönket, emeli a férfias önérzetet, fejleszti a körültekintést, a hidegvérűséget és a rettenthetetlen bátorságot. A turistaság az embert emberibbé, a férfit férfiasabbá teszi; de a nőnél sem von le semmit a nőiességből.

A turistaság azonban nemcsak ezen szempontból érdemli meg figyelmünket, hanem hazafiság és nemzetiség szempontjából is. A turista kirándulások jobban megismertetik velünk hazánkat, ennek szép

Tyeja.

N. Istvánffy Gyula festőművész felvétele.

(Az alsóféhér-negyzi E. K. E. 1891. júl. kirándulása emlékéül.)

vidékeit ; csökkentik bennünk a külföldieskedést, a külföldi fürdők és tájékok minduntalan való fölkeresését, a megtakarított, vagy kölcsönvett hazai tőkének a külföldre való kivitelét üdülés czimén.

A hazai turista élet ápolása és előmozdítása mindig több és több hullámait a kirándulóknak hajtja ide hazánk területére, ennek ugy szellemi, mint anyagi nagy előnyére.

Magyarországot, ezt a terra incognitát s népeit sokkal helyesebben megismerné a külföld, ha minket családi otthonunkban látna, mint az eddigi költséges dáridók alkalkalmával.

Nem is szólunk a civilizáció terjesztéséről és azon számtalan anyagi hasznokról, melyek a turistaságból a festőileg szép, de szegény szepességi, erdélyi és balatonvölgyi vidékekre származhatnának.

KIRÁNDULÁSOK.

Mindenesetie uri passziók közé tartoznak, s néha nagyon is fárasztók, a mennyiben fél-utról nem térhetünk vissza. Azért itt igen számítóknak kell lennünk s néha a kirándulásren-

dezőjének előre kell mennie részint a terv, részint a rendezkedés érdekében. Meg kell néznie, hogy milyen közlekedési alkalmatosságok, milyen menedékhelyek állanak rendelkezésre, ha esetleg zivatar kerekedik stb.

A Csetátye Verespatakánál.

BCU CHINA

Csetatye Verepatakknál

Gróv Lajos rajza.

A kirándulással nemcsak egészségügyi célokat kötünk össze, hanem még túristaságiakat és tanulmányiakat is. Az előbbiekhöz a természet-szépészetiek is tartoznak.

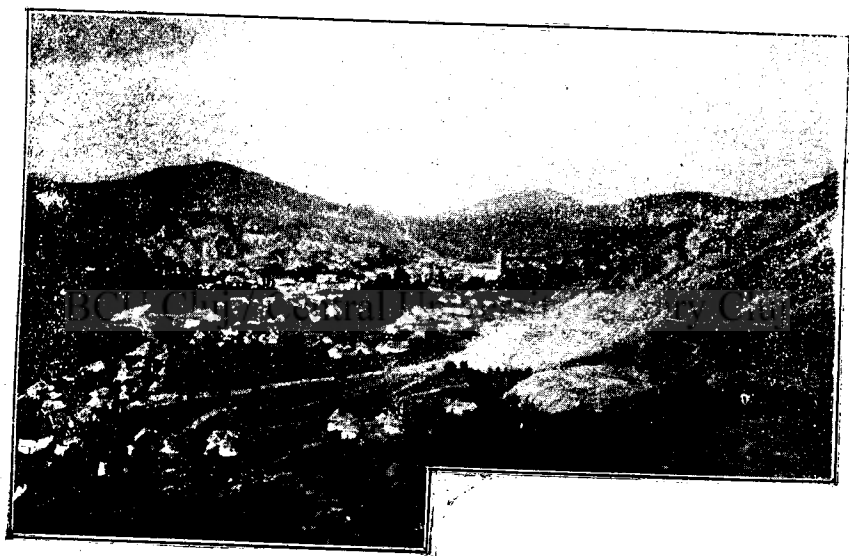
1. *Az egészségi szempontok.* A szabadban, a tiszta levegőben való mozgás, sétálás erősítőleg hat, a mennyiben a vér az egész testben egyenletesen szétoszlik s folytonos élénk körforgásban marad. Ez által a vér a testet jól táplálja és pedig minden részében. Így emelkedik a test össz-ereje: a járás ruganyos, az idomok teltek, az izmok tömöttek, az arcszín üde piros, de nem sötétpiros, az egész felbőr nem halvány vakító fehér, hanem barna lesz, a haj fényesebb, a szem élénkebb, az észjárás könnyebb, a kedély elevenebb: szóval maga az élet harmoniája ömlik el egészén. Persze mind ennek előidézésében nagy szerepe van a fokozott anyagcserének, a gyomor jó működésének, a kiválasztószervek, mint bőr, vesék, belek funkciói stb. rendszeres lefolyásának, miáltal a vér tisztul s a mozgás közben tett mély belélegzések balzsamos levegővel élenyitik azt.

2. *A túristasági szempontok,* a mennyiben azok egyes nehézségek leküzdésében állanak, itt nem vehetők figyelembe. Inkább csak kisebb hegyek, dombok, lankások megmászásáról van szó, nem pedig valami meredek, magas, sziklás havasok, hegycsucok eléréséről. A tartózkodási hely tereptani megismerése, minden komolyabb ismereti cél nélkül lehet így vezetőnk, de vezérlőnk lesz a természet nyújtotta szépség élvezése. A szeszélyes hegy-völgy alakulatok, a forrás, csermely, patak mozgásai, kanyarodásai, lejtései és vizesései, azok csevegése, moraja, zuhogása. Az erdők, mezők, ligetek, alakváltozatossága, szimpompája, a napfény különböző eloszlása, a légkör sugártöréseinek festői változatai; a párák, felhők mozgalmi stb. stb. mind-mind tárgyai lehetnek csendes szemlélődésünknek. A délibáb csalóka tüneményei, az ekhó mulattató felelőlései is!

3. *Turisztasági szempontok.* A fenti természeti szépségek mellett alig tételünk egy lépést is, hogy emberi művekkel ne találkozzunk. A föld alakulatait, a föld arczulatát az ember is változtatja — s a midőn ezen a szép földünkön bolyongunk, nem tételünk ki ezek elől sem, járásaink közben egy-egy ilyennél is megállapodunk, sőt külön célul is kitűzhetjük.

Ha megtehetjük, hogy azt a vidéket, a hová nyárra letelepedni kívánunk, már jó előre egy évvel vagy legalább néhány hónappal megállapíthattuk, akkor mi felnőttek hozzáfoghatunk annak a vidéknek kis előtanulmányozásához, így a helyi monografiákból, néha egyes közleményekből, a szépirodalmi lapok hasábjairól vagy annak a vi-

déknek helyi lapjaiból, a mikor nem resteljük annak (de a többi sejtett közleményeket is) régebbi számát is átlapozni, továbbá az arra a vidékre vonatkozó történelmi feljegyzéseket is elolvashatjuk. Így azután kapunk szempontokat és tervet, a mely szerint ama vidéket élvezettel bejárhatjuk s maradandó emlékekkel térünk vissza, kitörülhetetlen nyomaival ifjaink s leányzóink lelkeiben. Helyek, hol nevezetes történelmi események folytak le, várak, helységek és templomok romjai, műemlékek s azzal kapcsolatban a helyi muzeumok, képtárak, gyűjtemények, a hol a régi társadalmi szervezetek emlékeit is feltalál-

Gnró Lajos rajza.

A Cséttalye Verespatakánál.

juk s a melyek így együtt egy darab életet mutatnak be nekünk a múltból: mind alkalmasak erre a célra.

De mennyi helye van hazánk szép földjének, a melyhez úgy a való élet, mint a költő képzelete történelmet, regét költött! S mennyi ezek közül a földfelület szeszélyes természeti alakulatai által inspirálva! Nos ezekkel is ismerkedjünk meg jó előre, azután keressük fel annak igazi vagy képzelt pontjait, ott ülünk le s olvassuk az ide vonatkozó műveket. Nem fogom soha feledni, a midőn Murány várát látogatva leültem romjain s egy regényes múlt szép emlékein elmerengve, a természet gyönyörűségeitől áthatva, ott olvastam el hangosan, a költő érzésvilágába helyezve magam: a murányi Vénuszt! S

képzeletem majdnem reális valóság képét öltötte, hogy rá gondoltam, a felnőttek magas iskolájára a Nemzeti színházra s ott Széchi Mária előadására! Így kell tanulni a történelmet, így a költészetet! S nem kell-e belátnunk, hogy ez a legjobb, legkönnyebb, sőt legegészségesebb módja a tanulásnak! Midőn a lelkesüléstől és átszellemüléstől dagadozik keblünk, akkor megtelik az fenyvesek életerejével, akkor teleszivjuk azt fűszeres nyárral!

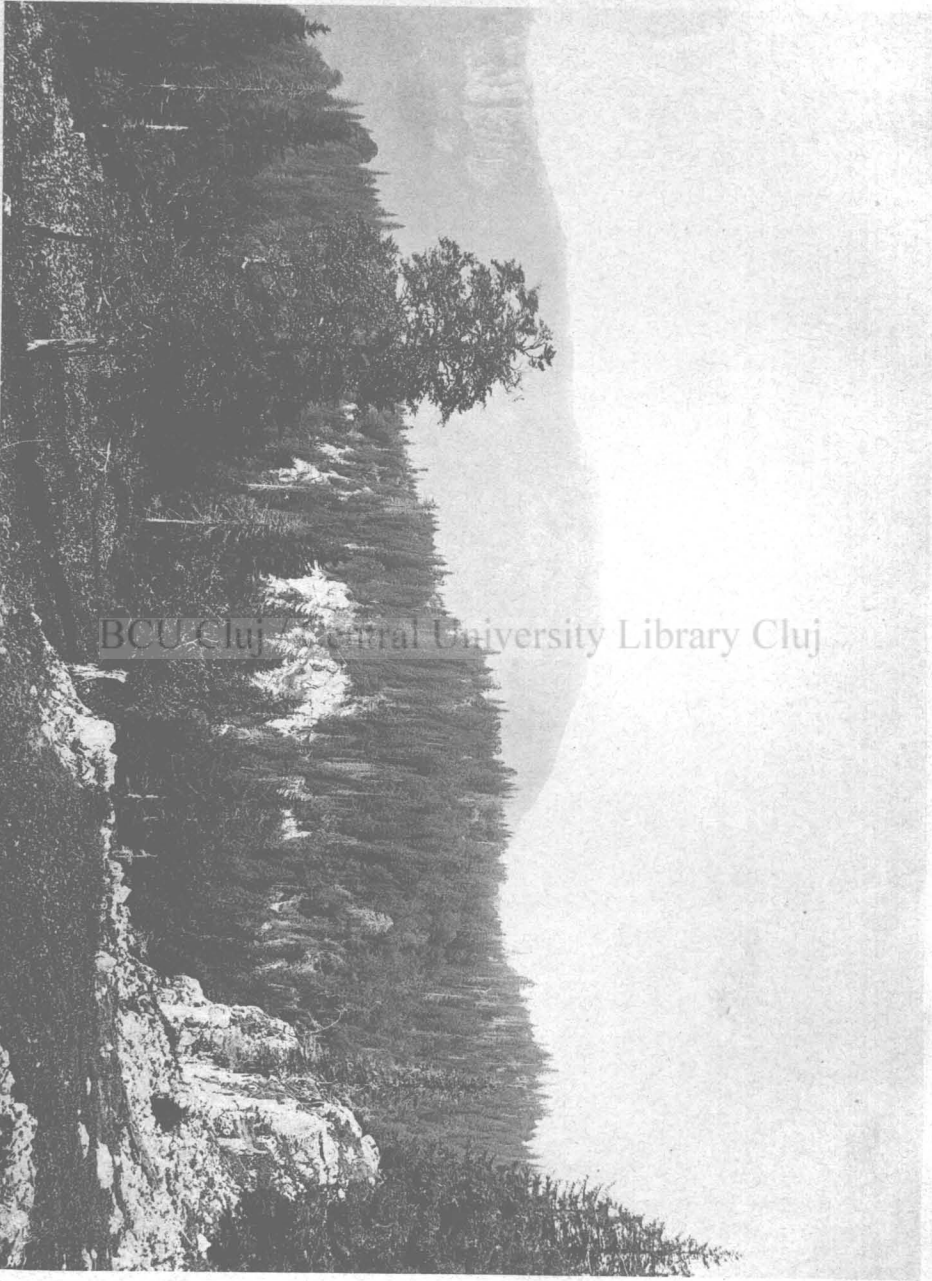
Minden művet, mit olvasok, mindig azzal a mellékgondolattal olvasom, mit használhatok fel abból az élet eszményítésére és kiszépitésére? S úgy találtam, hogy a magyar, sőt a világ regényirodalmának dicső mestere, *Jókai* Mór valóságos kincstára ennek. Ugy a vidék szépségeinek leírásában, mint az azok által való inspirálásában, sőt a költészetnek az azokba való átöntésével gazdag tárházat ad az érdeklődőknek. De az ő Géniusza, a régi magyar élet leírásában oly ősi egyszerűségben és erejében nyilatkozik, a mint az 'csak az élet ősi korainak megfelel, nos és ezekből, ép mert a népünk régi, egyszerű, szabad foglalatokosságait és kedvteléseit festi le, nagyon alkalmas anyagot szolgáltat a követésre és utánzásra, melyet azután kirándulások alkalmával magunk is megtehetünk s ebben azután egy darab magyar életet idézünk vissza s lelkünket a magyar szellem zamatjában fűrésztjük, melynek minden bizonnyal maradandó nyoma és eredménye lesz a jellemünkben! Azok a különböző régi magyar leleményességek, a mint a természeti nép ott kint a pusztákon „meglopja” a természetet, hogy abból eredeti módokon, mondhatnám lakmározást csapjon, vagy a mező és rét virányaival, lugosaival például vad regényesség tegye pusztai lakásait — ezt mind innen, ezekből a gyönyörű nyelvű művekből tanulhatja a természet, a gyermek barátja!

De a vidék látogatásai közben megnézzük a lüktető életet is, mely a nép technikai alkotásaiban és ügyességében nyilvánul. Egyes vidékek különleges foglalkozásait és termeléseit, valamint érdekes kereskedelem-forgalmi mozgalmait. Furásokat, bányákat, kohókat, hutákat, gyárakat és telepeket, harang-, ágyu-, szoboröntést, pénzverőket, pénzsajtókat, drágakő csiszolókat. A vásárt a maga néphullámaival és festői változataival, a melyeken a nép-öltözet szin pompája is kérkedik. El nem mulasztjuk a népmulatságokat sem felkeresni, hisz ezekben oly élénken fejeződik kik a nép gyermekkedélye

Az egyes helyek különleges állatjainak felkeresésére is mehetünk ilyenkor, valamint speciális növényeit is figyelmünkre méltatjuk, a midőn kirándulásainkkor ilyenekre találunk. Az ásványok lelőhelyeit is meglátogatjuk, különösen a bányákban és bányák körül, midőn azo-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

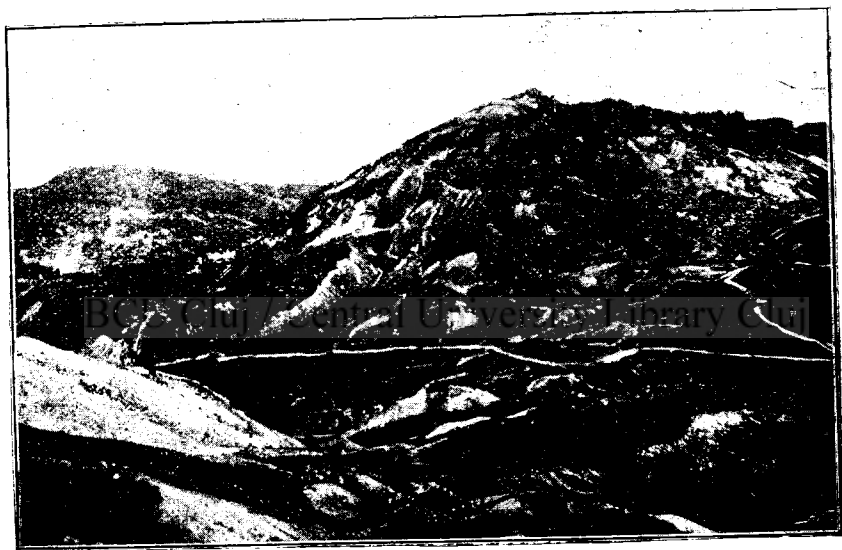

BCU Cluj - Central University Library Cluj

Károlyváros

Fénykép: Divald K. fia Epejtes

kat a felszínre hozzák, de mindenesetre eredeti fekvőhelyeikben is, az ő társaságukkal egyetemben, miben a természet-történet szól titkos nyelven, mit megérteni oly élvezet, mint akár csak a talányfejtés. Hátha még megláthatjuk a drágakövek bölcsőjét, a hol azok születnek! És még ha a föld könyvének réteg-lapjaiba tekintünk, a geológiai életek és erupciók romjai és mumifikációi közzé s gyűjteményeket csinálunk azokból, akkor testi fáradalmaink mellett, miket e közben el kell szenvednünk, egyuttal az élet eposzát olvassuk el, látván az életet kelni és pusztulni, — de soha el nem veszni, hanem újabb, szebb és tökéletesebb alakban feltámadni.

Csetatye Verezpataknál.

De ha már a föld életét szemléljük, nem feledjük ki az ő rokonnainak, a szép csillagoknak sem a szemeik közzé nézni. A magunk egyszerű távcsövével is, de ha hozzáférünk egy csillagdába, hát onnan pillantunk bele a világegyetem isteni gépezetébe. De szabad szemmel is sok gyönyörű estét szerzünk gyermekeinknek, ha a csillagos Ég tüneményeit megfigyeljük. Ma Vénusz átvonulása, holnap nap- avagy holdfogyatkozás, majd egy kis szeszélyes üstökös megjelenése, augusztusban pedig a hulló-csillagok titáni tűzijátéka gyönyörködtet. Ezekhez a naptár már előre adja meghívóit.

Sétáinkon a vidék panorámája köti le figyelmünket s miután elmosódó távlataiban veszít a táj fiziognómiájából, alkalmas optikai esz-

közökkel, sötét kamrákkal, kristálylencsékkel, homoru és domboru tükrökkel kisebb keretben tükröztetjük azt vissza, a mikor sokkalta élesebb képet s ragyogóbb szint nyerünk, a táj is áttekinthetőbb, mégis a távlat végtelen, a légtenger kristályosodott éternek tetszik: szóval egy ideálizált tájkép lebeg előttünk.

A fényképező készülék ilyen kirándulásainkon becses kísérőnk, általa lakásaink falairól mosolyog reánk a föld minden tájszépsége. — Hátha még valaha tudni fogunk jó színes fényképi felvételeket tenni!

Ide való még kitűnő térképek alapján kirándulásaink színtereit felkutatni, a felvételeket valósággal összehasonlítani, s ezen a térképekről már jó előre leolvasni a kinálkozó terep-viszonyokat. A hegyeken magasságméréseket tenni, a sikon hosz- és területméréseket és pedig úgy eszközökkel, mint számításbeli fogásokkal, a melyek helyességéről ismét raczióális módon utánméréssel győződünk meg: tehát meglehetősen utánjárással!

Egyik hegyről a másikra táv-jelzésekkel jeleket küldünk s megérteni igyekszünk egymást. Szócsövekkel beszélgetünk egymáshoz, hanem vagyunk nagyon messze egymástól.

Ha tudunk vadászkürtöt fujni, kirándulásaink pihenőjén megfujjuk mélabus hangjait, hogy az erdők mélyeibe hatoljon s onnan szászoros visszhang összeolvadt fuvalmaiban visszaregjen. A vadászkürt az erdők lelke, s a ki messziről hallgatja, az el van bűvölve, bájoltva. Tanuljunk tehát vadászkürtöt fujni, mert minden lehetünk után ilyenkor erdei levegővel telik meg tudónk, mely ezt a finnyás szervet, a mely manapság oly sok bajt okoz az emberiségnek, erősíti s kellő munkaképességben tartja.

U T M U T A T Á S

AZ ERDÉLYRÉSZI HAVASOKBA KIRÁNDULÓKNAK.

A havasi kirándulások megkönnyítése céljából egyesületünk a vezetők és lőtulajdonosokkal az árak tekintetében formális szerződést kíván kötni. E végett minden vármegyében az osztályok útján megkezdte az akcióit.

Fogarasmegyei osztályunk az első, mely az alispán útján a vezetők és lőtulajdonosokat, valamint azok napibéreit összeíratta.

Ez összeírást az alábbiakban közzéadjuk és folytatólag hozni fogjuk a többi vármegyékre nézve is az összeírásokat. A ki tehát Fogarasvármegye bármely pontjára kirándulást tervez, forduljon egyenesen a megnevezett vezetőkhez vagy lótulajdonosokhoz, kik a kikötött bérért bárkinek rendelkezésére állanak, s annál magasabb díjat nem követelhetnek.

I. Fogarasvármegyei havasi vezetők és lótulajdonosok.

(Bővebb tájékoztatással szolgál Fogarasban az E. K. E. osztálya. Elnök: *Tibád Mihály*, titkár: *Györke Lajos* tanár.)

1. *Kis-Berivoj* községben egy lónak 2 frt, egy embernek napi-
bére 1 frt. *Alkalmas hegyi vezetők*: Antone Beleao (26. házszám), Juon Z. Beleao (28. házszám), Petru Chiusdea (120. h. sz.), Andrein Maga (133. h. sz.) Nicolae Iisie Fratu (154. h. sz.) — *Lótulajdonosok*: Bucur Cristián (9 h. sz. 3 teherhordó lóval,) George Bucur Cristián (14. h. sz. 2 ló), Nitia Lázer Suivaiale (23. h. sz. 3 ló), Antone Beleao (26. h. sz. 2 ló), George Juon Sim. Suivaiale (40. h. sz. 2 ló), Vasile Simion Suivaiale (48. h. sz. 5 ló), Mateiu Marisea Rades (50. h. sz. 2 ló), George Juon Suivaiale (51 h. sz. 2 ló), Danila Suiler (65. h. sz. 2 ló), Mateiu George Beleao (79. h. sz. 3 ló), Andreiu Rades (80. h. sz. 1 ló), Juon Raduletiu (82. h. sz. 2 ló), Juon George Beleao (108. h. sz. 1 ló), Vasile Juon Sim. Suivaiale (11 . h. sz. 2 ló), Mateiu Filipu (114. h. sz. 2 ló), Juon Radu Maga (117. h. sz. 1 ló), Juon Mateiu Suivaiale (126. h. sz. 1 ló), Mateiu Candid Fratu (127. h. sz. 2 ló), Juon David Leuca (131. h. sz. 1 ló).

2 *Nagy-Berivojban* egy lónak 2 frt, egy embernek 1 frt. — *Hegyi vezetők*: Juon J. Socol (3. házszám.) Constantin Comanics (24. h. sz.), Naftanaila Jacob Ganea (34. h. sz.), George J. Ganea (51. h. sz.), Juon Ganea Chiusdea (102. h. sz.) — *Lótulajdonosok*: Juonu D. Raduletiu (6. h. sz. 2 ló), Juonu Naft. Fratu (7. h. sz. 1 ló), Naftasiaile G. Ganea (17. h. sz. 2 ló), Samoile Socolu (18. h. sz. 4 ló), Naftanaila D. Comaniciu (23. h. sz. 2 ló), Vasile Cornea (26. h. sz. 2 ló), Juon Naft. Cornea (29. h. sz. 2 ló), Toma Cornea (29. b. h. sz. 2 ló), Juoanu Czarogu (30. h. sz. 1 ló), Naftaile Popa Raduletiu (59. h. sz. 2 ló), Petru Socolu (64. hsz. 3 ló), Davidu Raduletiu (68. h. sz. 1 ló), George Juon Socolu (72. h. sz. 2 ló), Niculae Fratu (74. hsz. 2 ló), Niculae Cornea (76. h. sz. 1 ló), Visalomu Raduletiu (78. hsz. 2 ló), Moise Cornea (87. hsz. 2. ló), Davidu Cornea (88. h. sz. 2 ló), Petru Grecu (106. h. sz. 2 ló), Vasilie Ganea (116. hsz. 2 ló), Juon Nec. Paisiv (129. hsz. 1 ló). Man Béla (70. hsz. 2 ló)

3. *Dezsán községben* egy lónak egy frt, egy embernek 1 frt a napi-
bére. *Vezetők és lótulajdonosok*: Samoila Milea, Juon Moldovan, Niculae Lepsa, Juon Marcu és Juon Mocoden.

4. *Breáza községben* egy lónak 1 frt, egy embernek 1 frt. — *Vezetők*: Juon George Toma (113. házszám), Juon Joan Toma (30. h. sz.) Joan Marinu (151. h. sz.), Joan Radu Jacob (18. h. sz.), Dimitru

Oancea (2. h. sz.), Juon Josifu Grecu (11. h. sz.), Joan Reva (14. h. sz.), Nicolae Niemereala (50. h. sz.), Joan George Hasiu (111. h. sz.), Zozim Gogota (109. h. sz.), Joan S. Naftanaila (32. h. sz.), Josifu Pralea (33. b. h. sz.), Joan Nimereala (55. h. sz.), George Mancieru (65. h. sz.) — *Lótulajdonosok*: Josif Hasiu (29. h. sz. 1 ló), Juan Naftanaila (32. h. sz. 1 ló), Safta Toma (34. h. sz. 2 ló), Moise Hasiu (36. h. sz. 3 ló), Joun Nimereale (51. h. sz. 2 ló), Vasile Toma (57. h. sz. 1 ló), Josif Hasiu (69. h. sz. 6 ló), Joun P. Hasiu (75. h. sz. 3 ló), George J. Hasiu (82. h. sz. 1 ló), George Pralea (94. h. sz. 3 ló), Safta Gogota (109. h. sz. 1 ló), Joun G. Toma (113. h. sz. 1 ló), Paraschiva Oancea (138. h. sz. 2 ló), Josif Mariu (150. h. sz. 1 ló), Josif Oancea (157. h. sz. 2 ló), Aron Hasiu (163. h. sz. 1 ló), Josif Gogota és Juon Reva 2—2 lóval.

5. *Marginen* községben egy-egy vezetőnek 1 frt 50 kr, egy-egy lónak 1 frt 50 kr. *Alkalmos vezetők*: Avram Siuvaila (115. házszám), George Zachin Ursz (179. h. sz.). — *Lótulajdonosok*: Niculae Coman Suvaila (129. h. sz. 2 ló), Niculae Nic. Judele (141. h. sz. 2 ló), Joun Nic. Judele (74. h. sz. 3 ló), Sandru Jose Urszu (144. h. sz. 1 ló), Sandru Nergoi Ursz. (67. h. sz. 2 ló), Niculae Visalon Suvaila (68. h. sz. 2 ló), Dumitru Juon Pandrea (66. h. sz. 1 ló), Tamás George Suvaila (50. h. sz. 1 ló), Simion Pop (164. h. sz. 1 ló), George Pop (9. h. sz. 2 ló), Fulicea Matei (171. h. sz. 2 ló), Matea Pulpea (11. h. sz. 1 ló), Dávid Ursz (187. h. sz. 2 ló), Jose Olea (8. h. sz. 1 ló), Bucur Cokan (209. h. sz. 2 ló) George Alexa Ursz (189. h. sz. 2 ló), Sandru Fulicea (201. h. sz. 2 ló), Isidor Grama (206. h. sz. 2 ló).

6. *Sebes községben* egy vezetőnek 1 frt 50 kr, egy lónak 1 frt 50 kr. — *Vezetők*: George Juon Popa (16 házszám), Jose Sirbu (151. h. sz.) — *Lótulajdonosok*: Valeriu Dimbói (23. h. sz.), George Juon Popa (16. h. sz.), Joun Márton (69. h. sz.), Vasile Grasu (8. h. sz.), George Faroga (126. h. sz.) Nicolae Dimbói (47. h. sz.), George Comsa (156. h. sz.) Toder Muntean (60. h. sz.), Nicolae Precup Popa (38. h. sz.) — mindenike 2—2 lóval.

7. *Lissza községben* Popp Mihály és Popp Vaszile, mint alkalmas fővezetők, Popp George és Kirstea Juon Juon, mint segédvezetők Lissza község területén bármely havasra a vezetést 1 frt napi bérért teljesítik, de minthogy jelzett vezetők a lisszai havasoktól keletre Zernestig és nyugatra Porumbákig a helyeket jól ismerik s a mellett más nyelveket is birnak, kijelentették, hogyha Lissza területén kívül más területre is kívántatnék vezető, az esetben 2 frt napibér mellett hajlandók teljesíteni.

8. *Felső-Szombatfalván* a vezető és a ló dija 1—1 frt. *Vezetők*: Juon Garavin, Niculea Ursoiu, Zevedein Niagu és Simion Florea, a két utóbbi lovakkal.

9. *Felső-Vist községben*: a vezető és a ló dija 1—1 frt. *Vezetők*: Juon Ratia, Juon Meternea, Moise Cora és Jósif Belescu, két utóbbi lovakkal.

10. *Felső-Ucsa községben*: egy vezetőnek 80 kr, egy lónak 1 frt a napibére. *Vezetők*: Mihaiu George (76. házszám) és Stefan Zosim

(4. h. sz.) — *Lótulajdonosok*: Bursu Niculae (33. h. sz.), Barbát Juon (42. h. sz.), Munteán Vasile (45. h. sz.) Sarlca Niculae (109. h. sz.) Silea Dumitru (150. h. sz.), Zugravu Dumitru (167. h. sz.), Toma Fuciu (176. h. sz.), Barbat Niculae (220. h. sz.) Bursu Moise (60. h. sz.) Fleuchae Vasilie (78. h. sz.) Ciupa Niéulae (124. h. sz.), Funariu Juon (147. h. sz.), Pandrea Vasile (224.), Mihaiu Namu (257. h. sz.), mindenike 2—2 lóval, a ló mellé adott külön vezető dija szintén 80 kr.

11. *Felső-Árpáson fővezető*: Nicolae Jacob Dates, napibére (1 frt 50 kr), s.-vezető: Candit Jacob Dates (1 frt 20 kr.) — *Lótulajdonosok*: Lázár G Simeon Nicolae J. Dates, Juon Barb, Juon Toder Stoica 2—2 lóval, per 2—2 frt.

12. *Streza-Kerczisorán fővezető*: Nicolae Tarcia (1 frt 50 kr napibér), segédvezető: George Dragoman (1 frt 20 kr). *Lótulajdonosok*: George Bucurescu, Axente Bucurescu és George Giurgiu 2—2 lóval, per 2—2 frt.

13. *Opra-Kerczisorán fővezető*: George Popa (bére 1 frt 50 kr., két lóval külön 2 frt), segédvezető: Ilisie Cosma (napibére 1 frt 50 kr). — *Lótulajdonosok*: Zosim Mondan, Petru Mondan, Juon Popa, George Padurián, 2—2 lóval, per 2—2 frt.

14. *Felső-Porumbák* községben, a vezetők dija 1—1 frt, a lovakért 1 frt 50 kr s a lovakhoz adott ember részére 50 kr számitatik. *Vezetők*: Franz Negel (240 h. sz.), Chicu George (314 h. sz.), Ilia Roman (segédvezető, 323. h. sz.) és Johann Kaiser (fővezető az üveggyárnál). — *Lótulajdonosok*: Niculae P. Strava (227. h. sz.) Niculae Lupu (209. h. sz.) George Mihaiu (4. h. sz.), George Silca (21. h. sz.). Felső-Porumbákon a kirándulók czélszerűen cselekszenek, ha 24 órával előbb értesítik a havasi vezetőket.

15. *Törösváron* Bukur Naaghea és George Tetulea.

16. *Zernesten* Gligore Nicolae szerepelnek vezetők gyanánt, kiknél az ottani lovas gazdák összeírva vannak.

EGYESÜLETI ÉLET.

A KÖZPONTBÓL.

1. Közgyűlés. ¹⁾

— Jul. 5—8-án. —

1. Besztercze.

Az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület, ez a minden ízében hazafias és magasztos czélok szolgálatában álló ifju testület, jul. hó 5—8-ik napjain turistasági kirándulással kapcsolatosan Radna-Borbereken tartá meg

¹⁾ Ezt a tudósítást a *Besztercze* czimű hetilapból vettük át.

évi közgyűlését. Lapunk, mely e derék egyesület céljait méltán megérdemlett erkölcsi támogatásban részesíti s annak minden nyilvános mozgalmát élénk figyelemmel kíséri, kötelességének tartotta ezen közgyűlésen képviseltetni magát, minek következtében abban a helyzetben vagyunk, hogy annak lefolyásáról alapos és részletes tájékozást nyújthatunk olvasóinknak.

Jul. hó 5-én délben indulva s Budapestről, az Alföld és az erdélyi részek városaiból csatlakozókkal együtt mintegy 50 tagból álló társaság érkezett meg városunkba, hol a helybeli magyar értelmiség köréből a vasuti állomásnál az E. K. E. céljait méltányoló s nőekkel ékesített szép számú fogadó közönség várta őket.

Elismeréssel hozzuk nyilvánosságra amaényt, hogy a vármegye, a kir. törvényszék, a kir. erdőigazgatóság, a polg. iskola, a kereskedő és iparos osztály köréből ez alkalommal először nyilvánították tömegesebben érdeklődésüket megjelenésükkel ez egyesület működése iránt s hisszük, hogy e szép érdeklődés az E. K. E. szervezetébe való beilleszkedéshez, a vármegyei osztály megalakításához is kedvező sikerrel és mielőbb elvezet.

Az érkező vendégeket a váróterem előtt összegyűlekezett közönség élén *Benedek János*, az egyesület beszterczei képviselője, a következő beszéddel fogadta:

„Engedjék meg, hogy e kis társaság élén, mely üdvözlésükre ide sietett, otthonukban Önöket egy rövidke perczre megzavarjam. Otthonukban először azért, mert minden jóra való turista egyesület akkor van otthon, mikor utazik; másodsor azért, mert hazánkban általában, főleg pedig itt az erdélyi részekben nincs egy zugocska hely, hol az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület joggal otthon ne érezné magát. Itthon vannak Önök tehát itt is, hol hazánk halmai azért emelik magasabbra karjaikat, hogy édesen öleljék keblükre azokat, kik őt igazán szeretik, hogy föltárják kincsekben gazdag kebelét azok előtt, kik érte híven fáradoznak. Mi jól tudjuk, hogy Önökben igaz és őszinte e szeretet, hogy hű és önzetlen az a munka, melylyel föl kutatni és értékesíteni igyekeznek a kincseket, melyek kiaknázására őseinknek talán sem alkalmuk, sem idejük nem volt. Legyenek azért őszinte tisztelettel és meleg szeretettel üdvözölve a Keleti Kárpátok tövében, melyek közé Önök, mint legsajátabb otthonukba sietnek. Erőtelen és gyöngye még a szó, melylyel üdvözlésünket ajkainkra hozzuk, de örömmel biztosítjuk Önöket, hogy napról-napra és egyre erősbül e hang városunkban is. Hiszük, hogy ennek visszhangja csengőbb, tisztább lesz ama bérczek között, a hol önök már nem ismeretlenek. E viszhang azt

mondja, hogy Isten hozta Önöket körünkbe! Fogadják hasonló szeretettel testvéries üdvözlötünket. Találják itthon magukat közöttünk; éljenek sokáig!”

Ezen üdvözlő beszédre az E. K. E. nevében *Radnóti* Dezső főtitkár hatásos szavakkal válaszolt. Kiemelte, hogy az E. K. E. munkássága teljesen jogosult, mert célja a hazát annak lakóival nyelv- és valláskülönbőség nélkül megismertetni és megszerettetni s ezuton ápolni s terjeszteni a valódi hazaszeretetet.

Az éljenzéssel fogadott kölcsönös üdvözlő beszédek után a készen várakozó kocsikon a Sahling-féle vendéglőbe vonult be a társaság, hol a helybeli értelmiség köréből is szépen fölszaporodott s velük együtt vidám hangulatban megebédelt. Ebéd közben *Kellner* Ignác kir. közjegyző az E. K. E. hozzánk érkezett tagjait, mint vendégeinket éllette; a vendégek részéről *Gonda* József áll. vasuti hivatalnok és a Pesti Napló tudósítója, majd *Tanács* József kolozsvári gyógyszerész mondott köszönetet a szives és magyaros vendégszeretetért.

2. Dombhát.

Ebéd után a társaság a várost tekintette meg s d. u. 3 órakor hosszú kocsisorban indult utnak Dombhátra, hova a legkedvezőbb időben este fél 8 órakor érkezett meg. Dombháton a radna-borbereki E. K. E. osztály tagjai, a fürdővendégek és általában Ó-Radna értelmisége tömeges számmal várta a kirándulókat s *Guzmán* János kir. bányatanácsos melegen üdvözölte őket, mire ismét *Radnóti* Dezső válaszolt.

A csinosan restaurált fürdővendéglő éttermében készen várta a terített asztal a hosszú utról érkezett turista sereget, melynek izletes fogásai közben először *Hunyadi* Imre főszolgabíró az E. K. E. radnai osztálya nevében szépen átgondolt beszédben éllette a vendégeket s az egyesületet. *Balázs* József ref. lelkész és szerkesztő *Guzmán* János osztály-elnököt és a radnai osztályt, melynek az egyesület érdekében kifejtett munkássága maradandó érdemeket szerzett Guzmánnak s az osztály tagjainak, *Benedek* János Radnóti főtitkárt, mint az egyesület legtevékenyebb és legbuzgóbb tisztviselőjét élleti. A gyorsan fellhangolt kedélyből ítélve a tósztok egész sora indult volna meg, de a hosszú utban kifáradt vendégsereg a következő napra tervezett nagyobb szabásu program miatt is hamar széteszlott.

Vacsóra után pihenőre tért tehát a kényelmesen elszállásolt társaság, hogy másnap korán reggel pompás fürdés és rövid reggeli után Borberekre indulhasson.

3. Radna-Borberek. — Korongyos.

Utunk Ó-Radnán vezetett keresztül, hol *Guzmán* János bányatanácsos lakása előtt *Guzmán* Mella kisasszony kedves figyelméből gyopárral ékesített gyönyörű csokrokkal diszította föl magát társaságunk s így kanyarodott be abba az elragadó szépségű völgybe, melyen a Sándor-ut a borbereki fürdőhöz vezet. A szebbnél-szebb panorámát nyújtó szűk völgyön észrevétlenül bukkantunk a fürdőtelepre, hol a diszes vendéglő előtt diszkapu várt reánk „Isten hozott!” felirattal. Vendégeink ama része, mely először jelent meg e fenséges vidéken, nem győzött betelni a természet pazar szépségével, melynek bája s általában a fürdő szépsége annyira elragadta őket, hogy közülök Budapestről néhányan hosszabb ideig tartó ittmaradásra határozta el magát.

Nekünk is, kik e fürdőtelepet közelebről ismertük, jóleső meglepetést okozott az a gyors fejlesztés és szépitési munka, mely itt a múlt év óta végbe ment. A vendéglő parkjában csinos és kényelmes kioszk épült, ezzel szemben az igazgatósági épület számára nagyobb mérvű nivellirozás történt, mely diszes épület terve az igazgatósághoz már be is mutatattott. Ezekén kívül magántelkeken is számos és csinos lakoszoba épült, úgy, hogy a fürdő ma a vendégek egész raját képes elhelyezni.

Az elszállásolás gyors lefolyása után a fürdőt és forrást tekintette meg a társaság, mialatt lenn a Korongyosra készülő turisták lovait nyergelték föl. Dél előtt 9 órakor indult utnak a 19 tagból álló hegyi karaván, kiknek visszaérkezése d. u. 5 órára volt kitűzve.

A kirándulókat a csakhamar utjukba érő havasi eső céljuktól nem terelte vissza. Győzelmesen megküzdöttek a sikos és meredek ut nehézségeivel s délután 4 órára meg nem fogyva s meg sem törve, érkeztek vissza a fürdőtelepre, hol *Molnár* Lajos vendéglős konyhájáról gazdag és kitűnő ebéd várta az Ó-Radnáról is megnépesült társaságot.

A Kolozsvár felől, Beszterczéről, Dombhátról és helyből összejött s a bankettszerű közebéden résztvevő társaság névsora a következő:

Özv. *Schár*l Salamonné, *Schár*l Erzsi, *Létai* Péter, *Rácskai* Rezső, *Bánó* József, *Göndöcs* József, *Gergely* István, *Berger* Jenő, *Gonda* József, a „Pesti Napló“ képviselője Budapestről; *Bácsi* Dániel Füzesgyarmatról, *Binder* Gusztáv főmérnök, *Szémhari* József gazd. egyl. titkár, *Porubsz* y József főerdész Deésről, *Radnóti* Dezső, *Merza* Gyula, *Hungai* Oktáv és családja, *Keresztély* Lajos, *Tanács* József, *Sziklai*

Emil Nagy-Szebenből, *Kovácsi* Albert törvényszéki bíró és családja Erzsébetvárosról; *Apáthy* Péter országgyűlési képviselő és családja Budapestről, *Guzmán* János kir. bányatanácsos és neje, *Guzmán* Mella, *Hunyadi* Imre gr. és neje, *Aladics* Emil és neje, *Szturavics* Antal és neje, *Kőváry* Laura, *Sturavics* Emma, *Bodor* Gyula, *Gelei* Lajos dr., *Geiszt* Dániel, *Pokoli* Lajos, *Zsivánovics* Zsiva, *Kronenfeld* Ernő, *Karácsoni* Simon, ifj. *Karácsoni* János Ó-Radnáról, *Jékei* Dániel dr. és anyja, *Jékei* Ilona fürdővendégek; *Balázs* József, *Benedek* János, *Sebestyén* József és *Keresztes* József Beszterczéről.

Ezekon kívül a dombháti fogadtatásnál jelen voltak még: *Zagyva* Mihály, *Kovácsy* Géza, *Haupt* Frigyes, *Bercse* Gyula, *Thira* György és *Ilényi* Mátyás Ó-Radnáról, *Láposi* Márton és *Sanjoan* Dániel Májerből.

A népes közebéd a végig magasan hullámozó jó kedv közepette a vacsorán is áthuzódott. Észrevétlenül borult reánk az est a vidám asztal mellett, melynek folyamán a szép és hatásos felköszöntők egész sora gyönyörködtetett a társaságot. Első sorban Guzmán Jánosné, aztán *Gonda* József hirlapíró a hazát, *Balázs* József nagy hatással az E. K. E. céljaiért egyesülő Kolozsvárt és Budapestet, illetőleg ennek képviselőit, továbbá az E. K. E. működése ellen irányuló harcok leg-hivatottabb kibékítőit: a nőket, *Sebestyén* József a sajtó képviselőit, *Benedek* János az alföldi és havasi rózsák ölelkezése alkalmából a budapesti nőket, zajos lelkesedést keltett a Balázs Józsefre, mint a „Besztercze“ szerkesztőjére mondott beszéd. Az estebédnek a tánczra vágyó fiatalság sürgetése vetett véget, hogy a kiválóan élénk és ünnepléses hangulatban lefolyt bankettet még egy vidámabb és szebb szórakozás, a késő éjfélig tartó táncz váltsa föl. Valóban ez az este is elég lett volna a siker biztosításához, mely az E. K. E. kirándulását oly impozáns módon kísérte; pedig a voltaképeni közgyűlés csak más nap került elő a programmon.

4. A közgyűlés.

Julius hó 7-én vasárnap délelőtt pont 9 órakor előbb mintegy husz tagból álló csapatban vonultak fel az E. K. E. tagjai, kik között minden szépért és jóért lelkesülő hölgyek is vettek részt, a bányákhoz, hol egy igen kellemes fekvésű tiszti szálló tágas szobájában izletes hideg étkekkel dusan felterített asztal mellett foglaltak helyet, hol vidám beszélgetés és humoros tósztok fölhangzása között megvillásreggeliztek. Ez alatt egy másik tekintélyes számú hölgyekkel szintén dicse-

kedő karaván is érkezett föl, mely szintén megreggelizvén, 11 órakor kezdetét vette a közgyűlés, melyet *Guzman* János, a radna-borbereki osztály lelkes és fáradhatatlan buzgalmu elnöke vezetett, miután rendkívüli akadályozó körülmények folytán sem az egyesület elnöke, sem annak társelnöke meg nem jelenhettek. A jegyzőkönyv vezetésével pedig *Bácsi* Dani Füzes Gyarmat (Békésm.) kiküldött képviselője bízott meg.

Guzmán János az elnöki széklet elfoglalván, rövid, de meleg hazafias érzéstől áthatott beszédben üdvözölte a szép számban egybe gyűlt tagokat és az ülést megnyitottnak nyilvánította. A megnyitó után a műt közgyűlés jegyzőkönyve hitelesítettvén, az egyesület főtitkára *Radnóti* Dezső olvasta fel terjedelmes jelentését a központi választmány évi működéséről:

„Választmányunk az 1894. évről szóló jelentését csak a legrövidebb vonásokban terjesztem elő, minthogy a részletek hivatalos folyóiratunkban ugyis feltalálhatók. Inkább tehát csak csoportosítom a működés főbb pontjait, mert úgy hiszem, hogy a csoportosításból is ki-domborodik az egyesületnek tevékenysége, lüktető ereje. Általánosságban mindjárt kijelenthetem, hogy E. K. E. lefolyt közgyűlési éve ugy az anyagiak, mint az erkölcsi siker tekintetében messze túlhaladták az előző éveket. Utolsó rendes közgyűlésünk alkalmával megmosolygott a t. közgyűlés, midőn 4—5000 frtos számadás után mindjárt reá 12,000 frtos költségelőirányzattal álltam elő. A pénztári számadás mutatja, hogy az előirányzott összeggel szemben csak 447 frttal kevesebb az 1894. évi bevétel. De más tekintetben is minden téren megizmosodásról, megerősödéstről tehetek jelentést. Egyesületünk, habár nem hordja nevében teljes célját, és sokszor félreértettünk, ismeretes már egész Magyarországon és az E. K. E. betűk kezdenek összeolvadni egy szóvá, a minthogy célja és nemes törekvése is összeolvad a hazát és nemzetet önzetlenül szerető hazafiak érzésével.

Hogy miként vittük e három betűvel diszített lobogót békés munkára, harczra is, ha kellett, a következőkben vázolom:

Ismertetésemet a radna-borbereki fürdővel kezdem meg, melynek létezése újra felelevenítése egyesületünk működésének egyik legköltségesebb vállalkozása. Azok, a kik messzevidékről látják a küzdelmet, melyet folytatunk, hogy ez a kis hely megnyitassék a nagy közönségnek, a turistáságnak, csak üzleti vállalkozást látnak ebben és sokszor kárhóztató szóval illetnek, hogy az erőt aránytalanul egy helyre koncentráltuk, Holott a kezdeményezés alkalmával magasabb állampolitikai nemzeti célok lebegtek szemeink előtt. Az a nemzeti cél, me-

lyért mi e helyen küzdünk, benne van abban a harcban, melyet folytatánk, míg a régen Valea Vinului-nak nevezett fürdőhelyből „Radna Borberek“ lett. Hogy mi volt azelőtt és mi most, azok ítélhetik meg legjobban, kik ismerték Valea Vinului-t és most látják Radna Borbereket.

Másik alkotásunk innen nem messze szintén e vidéken van: Dombháton. Ez is egy szem ahhoz az összekötő lánczhoz, mely a radnai szorost összekapcsolja Beszterczen keresztül Kolozsvárral, a nemzeti törekvések eme székhelyével. Közgazdasági haszna e vállalkozásnak jelentékeny, de egyesületünk ereje növelése tekintetében a jövőre nézve bizonyára nem csekély anyagi segély forrás is.

Az előbb említett két helynek kitünő ásványvizeit „Livia“ és „Széchenyi forrás“ név alatt forgalomba hoztuk és e tekintetben arra törekszünk, hogy minta kezeléssel, felszerelés és kiállítás csínosságával elől járjunk.

Egyesületünk részint a maga erején, részint a földmivelésügyi miniszter segítségével menedékházakat épített: a világhírű Detonátánál, a tordai hasadéknál, most épül a Kis-Királykőn a Szent-Anna tónál és a Gainán. Andrássy Tivadar gróf pedig a Dobrin tetején épít számunkra turista lakot. Tervbe van véve menedékházak építése az Ünökön és Retyezáton. Utat nyitott egyesületünk a tordai hasadékon keresztül, létesítette a Kolozsvármegyei osztály által Kolozsvárt a kányafői messzelátót és rendbe hozta a Szent János kutat. És anyagi erőnkhez képest tervbe van véve egy egész halmaz útnyitás, javítás és útjelzés.

Országunk ismertetése céljából egyesületünk „Erdély“ czímmel, folyóiratot ad ki, mely most már diszesen illusztrálva jelenik meg. Irodalmi munkásságunk közül kiemelem, hogy Hankó Vilmos tollából kiadtuk a *Milyen ásványvizet igyunk* cz. ismertetését, Kolozsvármegyei osztályunk kiadta a *Kolozsvári Kalauz*-t és épen most került ki sajtó alól a *Brassóvármegyei kalauz*. Szándékunk a kiállítás tartamára a vármegyei kalauzokat mind kiadni.

Készülőben van a Székelyföldről egy illusztrált diszmunka, melyre eddig már 800 előfizetőt gyűjtöttünk. És a választmány által megbízattam Erdélyről egy diszalbum szerkesztésével, mely tus- és színes aquarell rajzokban hozni fogja Erdély legszebb természeti ritkaságait. Ez album magyar, francia, német, angol és olasz nyelven fog megjeleni és Goró Lajos festőművész már megbízást kapott, hogy a nyáron beutazva a képeket fesse meg, melyet előbb az ezeréves kiállításra diszes keretekben kiállítani fogunk. E munka költségeire eddig 400 frtot gyűjtöttünk, itt megjegyzem, hogy Magyarország aszszonyi e célra megindított gyűjtés alapján 2000 frtot adakoztak.

Prospektusokat, rövid ismertetéseket fürdőkről stb. több ízben adtunk ki és e tekintetben a fürdőtulajdonosok mind egyesületünkhöz fordultak.

Alapszabályszerűleg megkezdtük az idegen helyeknek helyesbítésének kérdését megoldani. E kezdeményezésünk a szászok és oláhok részéről a legádázabb támadásnak volt kitéve, azonban midőn kimutattuk, hogy szándékunk jogos és méltányos, elhallgatott a vád; sőt a belügyminiszter kérésünkre elrendelte az összes községi helynevek hiteles törzskönyvének összeállítását, mely munkára egy országos bizottságot szervezett. A turista egyesületek körül egyedül egyesületünket kérte fel a bizottságban való képviselőre. Ellenségeink hirdetik, hogy ez akciónk ellen támadt nemzetiségi mozgalom olyan szikla, melyen megtörik egyesületünk ereje. Választmányunknak e kérdésben határozott állásfoglalása az, hogy inkább kevesebben csatlakozzanak lobogónk alá, de magyarországból, nemzeti jogainkból semmit sem engedünk.

Osztályaink a lefolyt évben is tevékenyen működtek és kirándulásaik mindenhol igen élénkek és látogatottak voltak. Különösen buzgón működött a Kolozsvármegyei, radna-borbereki, Alsó-Fehérvár, Fogaras, Udvarhely és Brassóvármegyei osztályok. Képviselőseink közül a beszterczei önfeláldozó terhes munkát teljesített, végezvén a vizszállítással járó összes teendőket. Itt ismét azzal állanak elő, kik nem ismerik egyesületünk szervezetét, hogy osztályaink csak papiroson léteznek. Közgyűlésünknek a radna-borberei osztály területén rendezése mutatja, hogy hazug a vád, mert az életben is tényleg élnek mindenhol a társadalmi élet és hazafias mozgalmak fejlesztői és fentartói. Osztályokkal hálóztuk be az egész erdélyi részt és abban a helyzetben vagyunk, hogy bármely irányban kellend valamelyes ügyben intézkedni, azonnal rendelkezésünkre áll az osztály, mint végrehajtó közegünk. Tagjaink száma 3000-et meghaladja és napról-napra növekedik e szám a folyton tartó érdeklődést bizonyítván. Különösen az anyaországbeliek lépnek be tömegesebben egyesületünkbe, ez is mutatván, hogy kezd a figyelem bérczes kis hazánk felé irányulni.

A külföldre vonatkozó agitációra nézve nem ideiglenes jellegű, de állandó mozgalmat indítottunk, célba vévén Bécsen keresztül a külföldi több központokon is osztály vagy ügyvivőségek szervezését.

E tekintetben azonban csak annyiban fejtettünk ki erőteljesebb munkásságot, a mennyiben országrészünk egyes szebb helyeit a nagyközönség részére hozzáférhetőkké tudjuk tenni. Mert céltalan és ká-

ros volna már most ide hozni a külföldi turistákat, holott a kényelemhez szükséges alkotásokkal ellátva még nem vagyunk és sok helyre utat sem vezetnek. Mert tapasztaltuk, hogy a külföldi, ha most jön ide és bizony e részben rendezetlen állapotunk látja, nem fog elragadtatással irni rólunk, hanem úgy ir, a hogy újabb időben rendszeren irni szoktak. Tervszerű és egyöntetű program szerint dolgozik e részben egyesületünk és a ki e kérdést másként akarja megoldani: nem cselekszik hazafias és önzetlen munkát. Megemlítem, hogy hosszadalmas ne legyenek, mikép a kiállításon egyesületünk nagyobb arányban vesz részt és igyekezni fog az ide jövő idegenségeket azokra a vidékekre elkalauzolni, a hol már vannak menedékházaink és az utak helyre hozattak.

A rokonegyesületekkel a legnagyobb testvéri kapocs áll fenn és kiadványainkat kicseréljük. E tekintetben immár a tengeren túlra is kimentünk és az angol turista lapok reprodukálják folyóiratunk képeit.

Szólhatnék még számos olyan dolgokról, mely egyesületünknek igen fontos kezdeményezése, de nem élek vissza szives türelmükkel, hanem kérem, hogy ugy az elmondottakat, valamint folyóiratunkba már felsorolt összes ténykedésünket helybenhagyni sziveskedjenek.

A választmány és tisztikar igyekezett az alapszabályok keretén minden lehető megtenni és e tekintetben nyugodt önérzettel áll a közgyűlés ítélő és bíráló széke előtt.

Azokat a vádakát, a mik ellenünk a nyilvánosság terén felhoztattak, a gyűlölet szülte és igazságunk tudatában egyszer sem tartottuk szükségesnek hangoztatni a védelem szavát, mert közönségünk egy szívvvel egy lélekkel helyeselte hazafias és komoly törekvésünket és a támadások daczára talán még nagyobb számban állt lobogónk alá. Ez a lobogó tiszta, fehér, mocsok rajta nincs. Így vettük át, így adjuk vissza!"

A titkári jelentés hatásától eltelten *Balázs* József a *Besztercze* szerkesztője buzdító hangú beszédben hívta fel a jelen levő tagokat a vállvetett munkásságra az egyesület nemes és magasztos céljainak szolgálatában és indítványozta, hogy az elnökségnek, a központi választmánynak, valamint *Radnóti* Dezső főtitkárnak eredményekben gazdag munkásságukért a közgyűlés jegyzőkönyvben fejezze ki elismerését és köszönetét. Ez indítvány *Sebestyén* József azon pótindítványával, hogy a titkári jelentés egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétessék s külön lenyomatban szétküldessék, lelkes éljenzés között elfogadtatván, az egyesület mult évi számadása és ezzel kapcsolatosan a számadás vizsgáló bizottság jelentése olvastattak fel, mely utóbbi indítványa értelmében

a 11.745 frt 02 kr bevételt és 11.714 frt 97 kr kiadást telüntető szám adás helybenhagyó tudomásul vétetett. A titkár javaslatára pedig *Merza Gyula* pénztárosnak, ki teljesen díjtalanul, de páratlan pontossággal és buzgósággal tölti be nagy felelősséggel járó tiszttét, a felmentvény megadása mellett a közgyűlés jegyzőkönyvben hálás elismerését és köszönetét fejezte ki. Majd az 1895. évi költségvetés fogadtatott el, mely szerint a folyó évre 37.150 frt bevétellel szemben 33.400 frt kiadás és 3750 frt pénztármaradék irányoztatott elő. A költségvetések tárgyalásával kapcsolatosan *Aladics Emil* indítványára kimondotta a közgyűlés, hogy Radna-Borberekben építendő fürdőigazgatósági épület és abban több vendégszoba építése céljából már a folyó évben megszavaz 5000 frtot egy pár évi költségvetés keretébe felveendőleg.

A tárgysorozat kimerítése után titkár indítványozta, hogy az egyesület a millenium alkalmára készitendő műképek kisorsolása céljából bocsásson ki 20.000 drb 1 frtos sorsjegyet, hogy a befolyó jövedelemből az egyesületnek anyagi alapja megteremthető legyen. A közgyűlés az indítványt örömmel tette magáévé. Majd jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott a radna-borbereki osztály elnökének, *Guzmán János* urnak, a budapesti tanítóegyesület küldöttjeinek, a megjelent hölgyeknek, Besztercze képviselőinek, *Bácsi Daninak*, Füzes-Gyarmat község képviselőjének.

Ezután felolvastattak az üdvözlőlevelek és táviratok. Táviratokat, üdvözlő leveleket küldöttek: *Bethlen Bálint gr.*, *Feilitzsch Arthur br.*, *Étvös Lóránd br.*, a magyar turista-egyesület tanítói osztálya, *Siegmeth Károly*, *Porzolt Kálmán*. mint a D. K. E. főtitkára, *Döller Antal*, *Fellegi Ottó* és neje, a magyar turista egyesület, a magyarországi Kárpát-Egyesület stb. stb.

Végre a tisztikar és válaszmány választatott meg, mely után még *Gonda József*, a „Pesti Napló“ képviselője fejezte ki köszönetét az egyesületnek azon intézkedéseért, melynél fogva Dombháton és Radna-Borberekben egy vagyontalan vasuti hivatalnok, és a hirlapírói nyugdíjalap egy tagja részére ingyen szállást és az ételmezésben 50% engedményt helyezett kilátásba és ezzel a gyűlést einök a tagok lelkes éljenzéseközött bezárta.

5. Turista-kongresszusi előértekezlet.

Azonban a gyűlés nem lett azért felosztatva, hanem azonnal értekezletté alakult, hogy a millenium alkalmából szervezendő turista-kongresszus ügyében hozzon érdemleges határozatot. Az értekezlet igen helye-

sen úgy határozott, hogy a kongresszus nem nemzetközi, hanem tekintettel a milleniumi ünnepélyre, *nemzeti* legyen. A kongresszus szervezésével az E. K. E. elnöksége bízván meg, kimondatott, hogy a kongresszusra minden hazai turista-egyesület s ezek fiók-osztályai külön-külön lesznek meghívandók s miután az idő kitűzését a kereskedelmi miniszter tartotta fenn magának, tekintettel arra, hogy a tanítók is fognak kongresszust tartani, hogy a turisták e körből is résztvehessenek, a két kongresszus lehetőleg egymásutánban való megtartása volna kívánatos, mely körülményre a miniszter figyelme felhívandó lesz. Végül *Gonda* Józsefnek azon indítványa, hogy a kongresszusra felmenő tagok részére olcsó lakások eszközzése céljából Budapesten bizottság alakíttassék, mire szolgálatát ő is készséggel ajánlotta fel, elfogadtván, az értekezlet bezáratott.

A gyűlések végeztével a társaság tagjai a bányák megtekintésére indultak föl és az Antonia-bányába szálltak be, hol a jelenvolt hölgyek ajkairól fölhangzó dalok mélabus akkordjai emelték az ünnepélyes meghatottságot, mit önkéntelenül is érez a föld színéről annak mélyébe szálló ember. A szakadó eső megakadályozta a társaságot abban, hogy azonnal visszatérjen, azért csak mintegy órányi késedelem után tért vissza a közgyűlés színhelyére, honnan rövid pihenéssel a fürdőhelyiségbe sietett a közös megebédelés céljából.

6. Visszatérés.

Az ebéd folyama alatt sem hiányoztak a felköszöntők, amennyiben itt is fel lettek köszöntve *Guzmán* János, *Radnóti* Dezső és a hölgyek, de már itt észrevehető volt az a bágyadtság a kedélyekben, melynek természetesen be kelle következnie azon magas és lelkes kedélyhangulat után, mely a társaságot a megelőző napokon uralma alatt tartotta. Az ebéd délután 5 órakor ért véget, mely után az egybegyűlt vendégek kezdtek szétszolni azon fölemelő és megnyugtató öntudattal, hogy az E. K. E. hazafias céljainak szolgálatában kötelességeiket hiven teljesítették s magukkal vitték egy igazán kellemesen sikerült összejövetel kedves és szép emlékét.

Valóban az E. K. E. ezen lefolyt közgyűlése minden izében arról tett tanuságot, hogy az egyesület hivatásának magaslatán áll s gyermekkorát már átélve, ma már megizmosult erővel tör előre a kitűzött cél felé!

A magunk részéről végül csak azon óhajunknak adunk kifejezést, hogy vármegyénken át Radna-Borberek felé minden évben irá-

nyitandó volna egy turista-társaság, hogy így egy állandó összekötőkapocs legyen az az ország szívével s hazánk különböző vidékeivel.

2. Választmányi gyűlés.

— 1895. jun. 27-én. —

Jun. 27-én délután 4 órakor gyűlést tartott az E. K. E. választmánya *Feilitzsch* Arthur báró elnöklete alatt, jelen lévén még *Hangay* Oktáv, *Moldován* Gergely dr., *Merza* Lajos, *Nedoroszték* János, *Nyerges* Zsigmond, *Merza* Gyula, *Mestitz* Ferencz, *Radnóti* Dezső és Budapestről mint „Magyarország vármegyéi“ című monografia képviselője *Decsényi* Miklós.

A napirend előtt elnök szomoruan emlékezett meg *Baróthi* Jenő alelnök haláláról, vázolván az egyesület érdekében kifejtett buzgó tevékenységét. Kéri a választmányt, hogy részvétét jegyzőkönyvbe iktassa és a gyászoló családhoz a jul. 6-án tartandó közgyűlésből is részvétiratot intézzen, egyben előterjeszti jóváhagyás végett a tisztikari tanácsnak a gyász eset alkalmából tett intézkedéseit. Választmány az elnöki indítvány értelmében határoz és a tisztikari tanács intézkedéseit helyeslőleg tudomásul veszi.

Merza Gyula főpénztáros bejelenti, hogy a múlt havi forgalom 2525 frt 01 kr volt, ezzel szemben a kiadás 1644 frt 20 kr. Szolgálatadásul.

Radnóti Dezső főtitkár jelentést tett a közgyűlés előkészületeiről; e szerint a meghívók szétmentek és minden intézkedés meg van téve, hogy a közgyűlés legszebben sikerüljön. Ezzel kapcsolatosan bemutattnak a múlt évi zárószámadások és a folyó évi költségvetés. — Választmány jóváhagyja az intézkedéseket és a számadásokat a közgyűlés elé terjeszti.

A dombháti és radna-borbereki ásványvizek forgalomba hozataláról, valamint a fürdők berendezéséről és megnyitásáról tett jelentések jóváhagyatnak.

A kolozsvári tűzoltó parancsnokságnak megkeresésére az elnökség megelőzőleg a tagokat értekezletre hívta egybe és megalakította a különböző bizottságokat. Választmány jóváhagyja ezt és tovább is rendelkezésére áll a rendező bizottságnak.

A diszalbum ügyében *Goró* Lajos festőművésszel megkötött szerződés elfogadtatik, ugyszintén a *Székelyföld* cz. monografia kiadására nézve a tett intézkedések helyben hagyatnak.

A brassóvármegyei osztály kérése a Kis-Királykő menedékház ügyében, mely szerint a város bizonyos feltételek mellett hajlandó a szükséges területet átengedni, teljesítetik.

Főtitkár bemutatja a belügyminiszter leiratát, mely szerint az egyesület kérésére elhatározta a magyarországi község és egyéb hely-

nevek hiteles törzskönyvének összeállítását és a kereskedelmi válás- és közoktatásügyi miniszterekkel egyetértőleg e végből egy vegyes bizottságot kíván szervezni. A bizottság feladata lenne: javaslattétel az összes magyar helyneveknek helyesírásaira nézve; 2. javaslattétel az összes nem magyar helységeknek a német községnevek kivételével egységes magyar ortografiával leendő írására vonatkozólag; 3. az ugyanazon községek és egyéb helyekre vonatkozólag fennálló többféle nevek közül a hivatalos jellegűeknek javaslatba hozatala; 4. javaslattétel az országban többszörösen előforduló helynevek kiküszöbölése céljából alkalmas előnevek, esetleg új községnevek alkotása tekintetében. Kéri végül az egyesületet, hogy a bizottságban tagokat küldeni sziveskedjen. Választmány örömmel veszi a miniszter elhatározását és kiküldi *Márki Sándor dr., Moldován Gergely dr., Hangay Oktáv* és *Radnóti Dezső* tagokat, felkérvén a helynévtári bizottságot, hogy a miniszteri leirat értelmében a főbb vezérelvekre nézve idejekorán állapodjék meg.

A szebenmegyei osztály 300 frt segély iránti kérését elvileg teljesíti a választmány, azonban felhivandó az osztály, hogy az összeg hováfordításáról konkrét javaslatot tegyen.

A *Magyarország vármegyéi és városai* cz. monografia ügyében tartott értekezlet határozatait tudomásul veszi a választmány és a munka jelenlevő képviselőjének kérését, hogy a Kolozsvár városra és Kolozsvármegyére vonatkozó kötet részére a lefényképezendő helyek kijelöltessenek, teljesíti, illetve a már elkészített jegyzéket javítás végett kiadja a Kolozsvármegyei osztálynak.

A gyergyó-vidéki ügyvivőség beterjeszti a gyergyói osztály megalakítására vonatkozó tervezetet és ezzel kapcsolatos kirándulási programot. E szerint egy nagyszabású kirándulás rendeztetnék a Gyilkostóhoz, Borszékre, a Bükk és Kelemen havasokra. Választmány a program sokszorosítását mondja ki és az alakuló gyűlésre *Radnóti Dezső* főtitkárt küldi ki.

Csikvármegye alispánjának javaslatára Csikszeredában ügyvivőség szervezetik és ügyvivőnek *Bartalis Ágost* kéretik fel.

AZ OSZTÁLYOK KÖRÉBŐL.

1 Kolozsvármegyei osztály.

— E. K. E. majális Kolozsvárt jun. 1-én. —

Sietek előre kijelenteni, hogy ez a czim ne tévesszen meg senkit arra nézve, hogy én talán az E. M. K. E. tiz éves jubileumáról akarok valami dicsimnuszokat összeírni. Erről már annyit irtak össze én előttem, mikép teljes lehetetlen volna valami ujjal előrukkolnom. Már pedig olyanról írva, a mi még nem volt soha, egészen érthető ambíciómnak az a nemes hevülete, mely valami új dolog feltalálását teszi reám nézve parancsoló kötelességgé. És mert érzem e köte-

lességet, nem is merem megreszkizni, hogy a mi t akartam, az *Erdélyrészi Kárpát-Egyesület Majálisáról* szóló referádámot valamely nagyságos asszonyhoz írott levél — Gyalui barátom szerint — elavult alakjában kövessék el. Pedig egyszerre két nagyságos asszony is van, a kit a Kárpát-Egyesület majálissal kapcsolatban meg kellene leveleznem.

Az egyiknek egy kis demokratikus irányú tyrádát kellene tartanom az egyenlőség minden társadalmi osztályt összeforrasztó eszméjéről, a másíknak pedig meg kellene köszönnöm a nemes önfeláldozásnak azt a heroizmusát, melylyel ő — mint a Kárpát Majálison nekem mondotta — az én eddigi referádáim elolvasására vállalkozott.

De hát a democratiáról a tölem kitelhetőknél sokkal szebb fejtegetéseket olvashat az én egyik nagyságos asszonyom a Pesti Hirlap „V. V.”-ától a most említett lap hasábjain.

A másik nagyságos asszonyt pedig megkérem, hogy engedje el nekem a fent tisztelt heroicus ténykedés által valóban kiérdemelt nyilvános köszönetet, mert — mint a Gyalui Farkas barátom hirlapíró-nevelőintézetének egyik Bukovai Absentiusa, megtanultam, hogy a kiüntetések nyilvánosan megköszönni nem szokásos.

Epen, mint a hogy nem szokásos a nagyságos asszonyok helyett a nagyságos kisasszonyokhoz írni báli és majálisi tudósításokat. Nehogy tehát a feltűnéskeresés vádjával illettessem, leteszek arról is, hogy e referádámot egy pár nagyságos kisasszonyhoz intézzem. Pedig hát ígéretem szerint most ezt kellene tennem. Félek azonban, hogy ígéretem teljesítése, mint portomentes levelezgetés, a postakincstár kárára elkövetett jövedelmi kihágássá minősítettnek.

Nos tehát semmi ujat se méltóztassanak várni e referádában. Különben is megmondotta volt az a bizonyos keleti bölcs, hogy semmi új nincs a nap alatt. Ebből következtetve még nem is lehetetlen tehát, hogy már azon tisztelt bölcs férfiú idejében rendeztek a kelet akkor élt Hangay Oktávjai és Kolbenheyer Bertalanjai Kárpát-majálisokat. Már pedig ha rendeztek, ugy az idei Kárpátmajális nem lévén valami új dolog, felesleges is, hogy magamat valami új formájú referáda írására erőltessem. E helyett tények konstatálására szoritkozom.

Tény, hogy a Kárpát-majálisnak szép idő kedvezett, mint még csak a katolikus majálisnak.

Tény, hogy a rendezőség nagy tevékenységet fejtett ki a siker érdekében.

Tény, hogy a Lövőház nagy terme igen izlésesen volt feldiszitve fenyőgalylyal és az alább megnevezendő szép lányokkal

Tény, hogy Pongrácz Lajos olyan animóval húzta a pompásabbnál pompásabb táncdarabokat, a hogy csak jó kedvében szokta megcselekedni.

És végre tény, hogy az ő muzsikájára június 1-jének esti 9 órájától június 2-ának hajnali 4 órájáig megszűnés nélkül, óriási kedvvel áldoztak Terpsichorének a következő jelenvolt kisasszonyok:

Betegh Margit (Egeres), *Csívássy* Ilona, *Gyarmathy* nővérek, *Jékay* Ilona, *Horváth* nővérek, *Kabdebó* Irén, *Kápolnai* nővérek, *Kántor* Irma, *Kusz* Giza, *Nagy* Erzsí, *Orbán* Ella, *Pischl* Iduna, *Rosenberg* Etuska,

Sebessy Iluska, *Sturavits* Emma, *Tisch* nővérek (Bu dapestről), *Várady* Dóra és még többen Kolozsvár és a vidék szépei közül, kiknek sorozatát kellemesen egészítették ki, mint garde des dames-ok:

Betegh Lászlóné, *dr. Csávássy* Gyuláné, *dr. Frankkis* Istvánné, *Gyarmathyné*, *özv. Jékely* Edéné, *Hangay* Oktávné, *Kábdebó* Istvánné, *Kápolnai* Lászlóné, *Lázár* Gyuláné, *dr. Márki* Sándorné, *Meggyery* Dezsőné, *Nagy* Mórné, *Somlyai* Lászlóné, *Székely* Istvánné, *özv. Várady* Karolyné, *Veres* Vilmosné.

Mindezen tényekből pedig a t olvasóra bizon annak a consequentiának lerovását, hogy a Kárpát majális egyike volt az idej maijálisi saison jól sikerült mulatságainak.

Merkur.

U. i. Referádám bevégezténél veszem észre, hogy a névsorból többek között Dombháti Livia kisasszony neve is kimaradt. A kisasszony jelenlétét előre jelezték volt a lapok, és ő meg is érkezett teljes díszében és fogadtatott egy magas szárnyalású óda által, melyet *Hamvas* József irt. A kisasszonyt nagyon meghatotta a fogadtatás, a milyenbe vetélytársnőit: Luhi Margit, Mohai Ágnes és Bodoki Mathild ő nagyságait még soha sem részesítette semminemű rendezőség. Különben Livia kisasszony most nagyobb körutra indul, és a Kárpát majálison elért sikere után nem kételkedhetik abban, hogy bőven lesz része udvarlókban.

(M—r)

2. Alsó-Fehérvármegyei osztály.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— 1. Választmányi gyűlés jun. 9-én. —

Az E. K. E. alsó-fehérmegyei osztálya jun. 9-én tartotta meg választmányi gyűlését. Sajnos tudomásul vétetett *Horváth* Miklós lemondása rendkívüli hivatalos elfoglaltsága miatt a pénztárosi állásról; felkérletett, hogy a jövő közgyűlésig megtartani sziveskedjék. Detonátánál levő menedékház kellő bebutorozására s felszerelésére a központ 300 frt összeget állapított meg, mivégből *Csató* alispán, *Magyari* Károly dr. és *Varró* László, ki az ügy iránt kiváló érdeklődésből a helyszínére is ki fog szállani, javaslat-tétellel bizattak meg. A központ felkérletett azon tagok névjegyzékének közlésére, kik a vidéki választmánynak is tagjai, mivel különben azokat nem lehet meghívni a kirándulásokra. A „Buvópatak“-hoz vezető turista-utnak rendezésére megfelelő intézkedés tetetett, s egy érdekes kirándulási helylyel több lesz. A jelző táblák is ki lesznek téve nemsokára s a turista-utak mentét szines vonalak fogják jelezni.

— 2. Kirándulás Intregáldra jul. 12-én. —

Kitünően sikerült az E. K. E. alsófehérmegyei osztálya által f. hó 12. és 13-án N.-Enyedről rendezett kirándulás az intregáldi völgybe. Pedig sok mindennel kellett megküzdenie az intézőségnek, míg ezen megnyugtató és a valónak megfelelő végeredményhez jutott!

Közöny, kényelem-szeretet, visszariadás egy havasalji éjszakázástól, időjárás, mind, mind, erős szolidaritásban egyesültek, hogy az osztály kirándulásainak megállapított jó hírnevén csorbát üssenek!

Nem sikerült! A jó hírnév csorbátlanul ragyog, mint a toledói penge! A jelentkezett 19 résztvevő (köztük 5 nő) megvetette a közönyt, sutba dobta a kényelem-szeretetet, daczolt az időjárással, mely látván, hogy tőle nem ijednek meg, meghunyászkodott és mindkét napra ragyogó széppé változott, s bebizonyította, hogy egy ilyen nagyobb szabású kirándulásra szinte elegendő is ez a szám, mert a folytonos együttlét, egyetértés, fesztelen családiasság így könnyebben elérhető és mindvégig fentartható, különösen, ha azt oly hamisítatlan jó kedv fűszerezi, mint ez alkalommal, mi oly jól beillett a hamisítatlan, szent természet alkotta keretbe!

És kérdem, melyik kirándulás ne sikerülne, melynek vezetője a természetet imádó és minden kis részében ismerő *Csató János* alispán, osztályelnök, — gavalléria dr. *Varró László* osztálytitkár, — hiv támogatója és eleven lexikonja *Gáspár János*, — major domusa *Csuka Domokos*, — tréiacsinálója *Sükösd Gerő*, — stratégája *Szőke Károly* honvéd őrnagy, — erdőmestere és utmutatója *Dezső Zsiga*, gyógyszerza dr. *Dobozi Vilmos*, — viczzmestere *Fogarasy Béla*, — kedves mormogó medvéje *Imre Károly*, — legháládatosabb, kitaróbb nevető publikuma *Ebergényi Sándor* dr. főispáni titkár és *Kovács János* ujdonsült számvevő, ki különben alaposan és nagy odaadással tanulmányozta a vármegyei csendéletet, saját külön és kedélyes németje *Trug Albán* mérnök, hirlaptudósítója *Horváth Miklós*, női koszoruja pedig és ezt kellett volna legelőbb emlitenem *Fogarasy Béiáné*, *Imre Károlyné*, *Trug Albinné*, *Varró Róza* és *Gyarmathy Kamilla*, végül főkonyhamestere *Sándor Berczi*, részleges vendéglátói *Vukuj* (a havasalj arany paraszt) intregáldi és *Préza* alsógáldi birák?

Nos tisztelt honmaradottak, hogy tetszik a recepte? Ha hozzáveszik még a remek hegyi levegőt, a festői tájakat, sziklaszorosokat, pisztrángos hegyi patakokat, égig nyuló sziklákat, melyek nem egyike kőszáli sas fészkeül szolgál, — az intregáldi sziklaszoros egyik északos lankásán szőnyegként elterülő, hazánk alsóbb régióiban oly ritka és gyönyörű *havasí gyopár* telepet, melyből a kirándulók marokkal szedték a csokrot, — az ételben, italban ugyszólva pazar el látást (minek bűne — ha az — Csuka major domust terheli), a kényelmes éjjeli elhelyezést (mit ha ki-ki kellő mérvben nem vett igénybe, arról sem *Varró Laczi*, sem *Horváth Miklós* nem tehet): az intregáldi kirándulásnak oly receptjét birják, melylyel mindig bátran és a siker biztos reményében neki vághatunk az I. K. E. alsófehérmegyei osztálya által rendezett kirándulásoknak.

Ez a recepte különben korántsem mentesít holmi apróbb kalamitások ellen, melyek nélkül különben egy jóra való kirándulás el sem képzelhető.

Mert, édes istenem, ki fogja azt komolyan számba venni és ki nek fogja kedvét szegni, hogy például a csendesen ballagó ökörszekér egy-egy nagyobb döczenésére némely közepméretű zússa — mely után már-már nyújtotta kezét valamelyik 21-el dicsekvő blattista — nyomtalanul eltűnt az ökörszekér alját dusan borító szalmatömegben; — vagy érdemes-e szóra, hogy *Szőke Károly*, *Gáspár János*, *Horváth*

Miklós gyaloglásuk folyamán a patakot kerülgetve, olyan függőleges sziklaútra jutottak, hogy előbb nevezett ur megretírált, — utóbb nevezettek pedig térden csuszva keveredtek ki a hinárnál is veszedelmesebb helyzetből; nem ösztönszerű jóindulatot árult-e el *Imre* Károlyné paripája, mikor, tekintettel az égető napsugarakra, délczeg unőjét arra kényszerítette, hogy némi fürdőt vegyen a hús patakban és pedig tette ezt egész önfeláldozással, a mennyiben előbb ő maga feküdt bele!

Az olyan apró-cseprő dolgok meg nem is mennek kalamitás számba, hogy a 3 óra felé nyugodni tért társaságot 5 órakor pléh-fedőkből rögtönzött dobok figyelmeztették a szép nap feljöttére, meg hogy *Fogarasy* Bélát, mint az ürgét öntötték ki puhának nem mondható fekhelyéről, — míg a másik sarokban *Kovács* Jánossal igyekeztek megértetni, hogy már eleget aludott s mert ez a kijelentést nem akarta kellő gyorsasággal megérteni, ágyából egyszerűen kiborított; az meg egészen természetes, hogy *Horváth* Miklós fantasztikus szalmakalapjában először borvizet bort vegyitettek, azután fidibusnak használták fel, — *Ebergényi* Sándornak a kiránduláshoz tulságosan is diszes nyakkendőjét, míg azzal áltatta magát, hogy ő most alszik és pihen, csinosan kirojtozták.

Mondom, ezek olyan kedélyes évelődések, melyek fényesen dokumentálják a fesztelen családiasságot, jó kedvet, mely a kiránduláson mindvégig uralkodott s melyek csak kívánatossá tehetik mindenki előtt, hogy adandó alkalommal el ne mulassza az E. K. E. alsóféhermegyei osztálya által rendezendő kiránduláson részt venni! Ugy legyen! A viszontlátásra!

3. Brassóvármegyei osztály.

— 1. Választmányi gyűlés 1895. máj. 8. —

Jelenlevők: *Orbán* Ferencz elnök, *Fellner* Lajos alelnök, továbbá *Bochkor* Ádám, *Budaházy* Imre dr., *Császár* János, *Endes* Miklós, *Förder* Sándor, *Gyárfás* Tihamér dr., *Hargittai* Béla, *Krbek* Arnold, *Lukács* József dr., *Molnár* Endre, *Nagy* Áron és *Udvarnok*y István.

A gyűlés megnyitása után előadja elnök, hogy a menedékház ügyében kiküldött bizottság a Zenoga tetőn kiszemelt építőhely 128 társtulajdonosával megegyezni nem tudván, azon kéréssel fordult Brassó város tanácsához, hogy az a saját erdőterületén jelöljön ki egy alkalmas építő helyet. A tanácsnak e tárgyban hozott és kivonatban megküldött határozata szerint Brassó városa hajlandó a Zenoga tetőtől negyedóra járásra, a crâpaturâ alatt fekvő s a város tulajdonát képező erdei legelőből kihasítandó 400 □ ölnyi terület örök időre szóló haszonélvezeti jogát évi 1 korona elismerési díj lefizetése ellenében az osztálynak átengedni oly kikötéssel, hogy az osztály az építendő menedékházban egy külön, fűthető szobából álló erdőri lakást bocsásson a város rendelkezésére és tartson fenn ottan minden további visszaszol-

gáltatás igénye nélkül s hogy az osztály megszűnése esetén a menedékház a város tulajdonába menjen át.

Többek hozzászólása után egyhangu határozatként kimondatik, hogy miután a város köztudomás szerint a hasonló irányu egyesületeknek átengedett építő telkeknél a földtulajdonjogot magának fenn szokta tartani s az osztály megszűnte esetére szóló kikötés is eddigi gyakorlataival megfelel s az osztály érdekeire nézve nem sérelmes, egy erdő-őri lakás létesítése pedig a menedékház biztonsága s jó karban tartása miatt éppen szükségesnek mutatkozik: az osztály az ajánlatot a maga részéről készséggel elfogadja s arra való tekintettel, hogy az osztály megszűnte esetében annak összes vagyonára a központ tart igényt, az ezen jogát érdeklő kikötéshez való hozzájárulás végett az ajánlat a központhoz ajánlólag lesz fölterjesztendő.

Elnök előterjesztést tesz a beállott idény alatt rendezendő kirándulások ügyében. Határozatként kimondatik, hogy az osztály oly kirándulási tervzetet kíván egybeállítani, mely egyfelől minden tagra nézve alkalmas napokra szorítkozzék s másfelől a város és vidékének történelmi, turisztasági, néprajzi, gazdasági s más nevezetességeit felölelje. Ennek megfelelőleg a legközelebbi időre a következő pontok tüzetnek ki: Rozsnyó, Keresztényhavas, Kiskirálykő, Gyulafalva és Nagykőhavas s *Fellner* Lajos alelnök, mint a kirándulást rendező bizottság elnöke a legelső, 1895 május 23-án tartandó kirándulás tervét két változatban azonnal be is mutatja, melyek a választmány által elfogadtatnak.

Együttal kimondja a választmány azt is, hogy minden esetben, midőn az időjárás a tervezett kirándulás elhalasztását szükségessé nem teszi, a kirándulás megtartása egy az Erdélyi-féle sétatéri vendéglő erkélyére előző nap délután kitűzendő jelző lobogóval fog a közönség tudomására hozatni, mely lobogónak kitűzése elmarad, ha más napra kedvezőtlen idő várható.

Elnök jelenti, hogy egy választmányi tagság volna betöltendő.

A jelenlevők az üresedésben levő választmányi tagságra egyhangulag *Krajcsevics* Béla m. kir. erdőfelügyelőt választják meg.

— 2. Kirándulás a Keresztény havasra jul. 7-én. —

Az E. K. E. brassóvármegyei osztálya az elnapolt gyulafa'vi kirándulásért szépen kárpótolta magát az által, hogy jul. 7-én a Keresztény-havasra egy minden tekintetben sikerült kirándulást rendezett, melyen a brassóiakon kívül idegenek is nagy számmal vettek részt. A társaság egyik csoportja a vörös, másik csoportja a sárga utat választotta s esti 9 órakor havasi rózsákkal terhelve, a legvidémből hangulatban érkezett haza. A kirándulásban négy budapesti kedves vendég is részt vett, kik — mint kijelenték — a remek panoráma által nyújtott gyönyört; aránylag csekély fáradságukért dús jutalomnak tekintették.

4. Fogaraszvármegyei osztály.

— Választmányi gyűlés jun. 29-én. —

Az E. K. E. fogaraszvármegyei osztálya jun. 29-én d. u. 5 órakor, Fogarason az olvasókör helyiségében *Tibald* Mihály járásbíró elnöklése alatt választmányi ülést tartott, melyen a multság és kirándulást rendező bizottságok tették meg jelentéseiket, azután a be- és kilépésekről és végre a központi átiratokról és más ügyekben tétettek meg a jelentések.

5. Háromszékvármegyei osztály.

— Választmányi gyűlés jul. 7-én. —

Sepsi-Szentgyörgyön jul. 7-én gyűlést tartott ez az osztály.

Potsa József elnök a gyűlést megnyitván, tudatja, hogy az eltávozott *Berecz* Gyula titkár helyébe a teendőkkel ifj. *Gödri* Ferencz sepsiszentgyörgyi polgármester bízott meg. A gyűlés az osztály titkárául egyhangulag ifj. *Gödri* Ferenczet választotta meg.

Az eltávozott *Csipkay* János helyébe a kézdijárásba alelnökül *Gábor* Péter főszolgabíró, a miklósvári járásba az elhalt Greguss János helyébe *Zathureczky* Gyula választatott meg.

Pénztárnokká: *Bogdán* Arthur. Jegyzőkké megválasztottak: Br. *Bánffy* Farkas, *Mihály* János, *Joós* Imre, *Keresztes* Ede, *Szabó* Kálmán városi-kapitány, *Incze* Gyula és *Ebergényi* Gyula.

Választmányi tagokká megválasztottak: *Benedek* János, *Gyárfás* Győző, *Reményik* Kálmán, *Vitályos* Gyula, *Zayzon* Béla, *Horváth* István, *Szentiványi* József, *Joós* Elek, *Tompa* Imre, *Málik* József, dr. *Barabás* Sándor, *Herepei* Sándor, ifj. *Farkas* Ignác, *Darvas* Lajos, *László* Lukács, dr. *Daday* Vilmos, *Ujfalussy* Mihály, *Várnay* Sándor, *Bányai* Kristóf, dr. *Zentay* Dávid, D. *Veres* Gyula, *Szöts* Albert, dr. *Morvay* István, *Sümegh* Ignác, *Nagy* György, dr. *Farnoss* Dezső, *Béldi* Tivadar, dr. *Székely* György, *Deák* András, ifj. *Ötves* Pál, *Henter* Béla, ifj. *Nagy* Elek, *Zonda* László, dr. *Damokos* Ödön, *Bartók* Károly, *Nagy* Imre (Zágon).

A megválasztásokról az illetők értesítendőik.

A tagsági díjak beszédése iránt ifj. *Gödri* Ferencz a központtól megküldött törzskönyv alapján előterjesztést tett. Felhivandók a tagok, hogy hátrálékos évdijukat mielőbb fizessék be. Megkeresés intézendő a központhoz, hogy a központba befolyt osztálypótlékok küldessenek meg az osztálynak.

Elnök a működési program megállapítását tüzi napirendre s indítványozza, hogy a f. évben a kirándulás Erdővidék-Baróthra és az Almási barlang meglátogatása tűzessék ki. *Bogdán* Arthur pénztárnok felkérte az előintézkedések megtételére s hogy *Zathureczky* Gyula alelnökkel együtt a kirándulás részletes programját megállapítsa. A kirándulás a közgyűléssel kapcsolatosan fog megtartatni. A választmány teendője leendő a kirándulás programját a központtal közölni és a többi osztályokat a részvételre meghívni.

A törzskönyvek kiegészítésére titkár felkérte.

Az erdélyrészi mérnökök által rendezendő kirándulásra *Gyárfás Győző* az Egyesület részvételét kérte, helyeslő tudomásul vétetett, mire *Potsa József* elnök a gyűlést éljenzés között bezárta.

6. Szebenvármegyei osztály közgyűlése.

— 1895. máj. 5. —

Jelen voltak: *Békési Márk*, *Bicskei Antal*, *Domonyáncz Péter*, *Dezső Béla*, *Erdélyszky Mihály*, *Gödry Sándor*, *Krassovszky Rezső*, *Szakács Albert*, *Szántó Sándor*, *T. Szabó Sándor*.

Szántó Sándor ügyvezető alelnök jelenti, hogy *Elischer József* elnök, hivatalos teendői miatt a gyűlésen meg nem jelenhetvén, őt bízta meg a közgyűlés vezetésével. — Ügyvezető alelnök az ülést megnyitja és az alapszabályok 16. §-ára való hivatkozással a közgyűlést határozatképesnek nyilvánítja. — Elnök felhívja *Erdélyszky Mihály* titkárt a mult választmányi ülésről felvett jegyzőkönyv felolvasására.

A jegyzőkönyv tudomásul véterik s hitelesítésére *Szántó Sándor* és *T. Szabó Sándor* kéretnek fel.

Elnök felhívja a titkárt, hogy az 1894-ik évre szóló jelentését a közgyűlés elé terjessze.

Titkár a szakértelemmel összeállított következő jelentést olvassa fel: „Az E. K. E. szebenmegyei osztálya az 1894. január hó 14-én tartott alakuló közgyűlésén általános lelkesültség mellett tényleg meg alakulván, az osztály kebelében eddig történt mozzanatokról a következőkben van szerencsénk beszámolni.

Egyesületünk megalakuló közgyűlése óta két választmányi ülést tartott, még pedig az egyiket 1894. márczius hó 21-én, a másikat 1894. június hó 4-én.

Az ezen két választmányi ülésen tárgyalattak s intéztettek el mindazon ügyek, melyek egyleti életünk eddigi helyzetéről s működéséről a kellő adatokat szolgáltatathatják.

Mindenekelőtt — több tekintetben hátrányosnak tűnven fel azon körülmény, hogy az osztály tagjai tagsági díjaikat közvetlen a központi pénztárba szolgáltatatták, választmányunk azon indítványát, hogy a tagsági díjak a megyei osztály pénztárába fizetessenek, a központ helyeslőleg tudomásul vette. Nem különben az osztály előnyére szolgált, hogy a testvér osztályokkal való hivatalos levelezésre vonatkozólag a magas kormánytól portomentességet nyert.

Megalakult ifju osztály csakhamar érdeklődést keltett s érdekkörükbe bevonták a testvér osztályok is. Igy a kolozsmegyei osztály szívélyes meghívót küldött hozzánk, hogy a Kárpát-egyesület második estélyén egyesületünk is résztvegyen, illetve, hogy ott magát tagjai által képviseltesse.

Sajnos, hogy anyagi akadályok miatt e megtisztelő felhívásnak eleget nem tehetünk. Hasonlókép szívélyes meghívásban részesültünk a központ részéről is közgyűlésének tartása alkalmával; valamint ugyancsak a központ szeptember havában meghívta osztályunkat a

fogarasi osztály alakuló közgyűlésére s ezzel kapcsolatban a „Negoi” Tericza hegycsucs és „Podrága” tóhoz való kiránduláshoz, hol egyletünket *Szántó* Sándor és *Hídegh* István tagtársak képviselték. Itt kell még megemlitenünk, a helybeli testvéregyletnek irántunk tanusított lekötelező figyelmét is, a mennyiben egyletünket téli nagy báljára bárátságosan meghívta; s bár egyletünk tagjai — a mint fölötte óhaj-tandó lett volna — tömegesebben meg nem jelentek, mégis egyesületünk elnöke s néhány tag által képviselve voltunk.

Ugyancsak a helybeli testvér-egetletnek megalakulásunk alkalmával hozzánk intézett megleghangu üdvözlő iratára, mi is hasonló módon válaszoltunk, megköszönve a reánk nézve kiválóan becses jóindulatát, s kérve további jóakaró támogatását.

Eme kívülről jövő s egyesületünkre jótékony s bátorító befolyást gyakorló hatások mellett saját magunk is tettünk szárnypróbálgatásokat, hogy — bár egyelőre csak kis mérvben — gyakorlatilag megkísértsük működésünket.

Ilyen például, hogy egyesületünk néhány tagja a múlt év nyarán kirándulást rendezett a *Surul* tetőre, annak Felső-Sebes felőli részén, a melyen részt vettek: *Gödri* Sándor, *Bod* Péter, *Széklay* Emil, *Szántó* Sándor és *Hídegh* István tagtársak. Nagyobb szabásu kirándulás volt tervezve a „*Hohe Riunére*” a helybeli testvér egylet ezen kiválóan regényes és kedvelt üdülőhelyére. Erre vonatkozólag egyesületünk érintkezésbe lépett a helybeli testvér egyesület elnökével, a ki — mint ezt örömmel tapasztaltuk — legnagyobb odaadással karolta fel ügyünket, minek eredménye, az erkölcsi támogatás mellett, kiváltképp abban nyilvánult, hogy a kirándulók részére az elszállásolás és teljesellátásért a legmérsékeltebb díjakat eszközölte ki. A tagokhoz meghívók küldettek szét; a központ, valamint Brassó már bejelentették a kirándulásra résztveendő képviselőjüket, midőn e sokat ígérő kirándulás a kellő részvét hiánya miatt meghiúsult.

Egyéb iránt, hogy egyesületünkben a célhoz vezető jó szándék s törökves nem hiányzik, — eléggé bizonyítja a megalakult külön turisztasági irodalmi és társadalmi osztály, melyek mind lelkesedve óhajtják ügyünket szolgálni, s melyek körül a turisztaság s társadalmi osztály adott is, a múlt év folyamán, életjelt magáról, míg az irodalmi osztálynak a lefolyt évben még működési tere nem nyílt.

Megemlítjük végül, hogy egyesületünk a központnak segédkezet nyújtott az *Uti kalauz*-nak a megyei osztályt illető részek elkészítésével, illetőleg kiegészítésével; fogadják ezért a közreműködők e helyen is egyesületünk köszönetét.

Ezek volnának azon nevezetesebb mozzanatok, melyek egyleti életünk múlt évi működését jelzik.

Tekintve, hogy ez volt első évünk, s tekintve, hogy anyagi hiányokkal és sajátlagos társadalmi viszonyokkal küzdünk: nehéz kezdetnek ez is elég Reméljük, hogy évről-évre tanulva s tapasztalva s a központ támogatásába részesülve, — itt a magyarság legelszigeteltb pontján is — kivivhatjuk majd idővel a diadalt.

A közgyűlés azt elfogadja s T. Szabó Sándor indítványára *Erdélyszky* Mihály titkárnak forró köszönetét nyilvánítja.

Elnök felhívja *Krassovszky* Rezső pénztárnokot számadásának be nyújtására. Pénztárnok előadja, hogy összes bevétel 204 frt 50 kr, kiadás 146 frt 27 kr. Miután pénztárnok számadását okmányilag igazolta, a számfejtők véleménye alapján a közgyűlés a felmentvényt megadja s a pénztárnoknak buzgóságáért köszönetet mond.

Elnök új tagokul bejelenti *Trausenfels* Emil tanfelügyelőt és *Milvius* József pénzügyi biztost.

A közgyűlés az új tagokat általános lelkesedéssel tagtársakul fogadja.

Erdélyszky Mihály osztálytitkár, tekintve, hogy állásának körülményeinél fogva, úgy a mint óhajtaná meg nem felelhet, — az ügy érdekében kéri a közgyűlést, hogy a titkári állástól mentse fel, s egyidejűleg ez állásra *Hidegh* István tagtársat ajánlja.

A közgyűlés, méltányolva titkár indokolt lemondását, — bár sajnálatlaltal — tudomásul veszi, s eddigi sikeres működéséért meleg köszönetét nyilvánítja, — felkérve egyszersmind, hogy körülményeihez képest az egylet céljainak előmozdításában közreműködésével továbbra is részt vegyen.

Elnök előadja, hogy a titkár által ajánlott tagtárs: *Hidegh* István, a mint ezt magán uton kijelentette, ez alkalmal a titkári állást el nem fogadhatja, miért is elnök helyette *Strauch* Béla tagtársat hozza a titkári állásra javaslatba. A közgyűlés ezen indítványt egyhangulag elfogadja s *Strauch* Bélát egyesületi titkárnak megvalasztja, megbizván az elnököt, hogy nevezettet értesitse.

Elnök előadja, hogy tekintettel az egylet céljaira, tekintettel, — hogy ezen osztály működési tere a legelszigeteltebb; tekintettel továbbá, hogy a központ más vidéki osztályokat eddig is bizonyos anyagi segélyben részesített: mondja ki a közgyűlés, hogy ezen osztálynak a központ által való segélyezése a létkérdését képezi.

Elnök ezen indítványát a közgyűlés egyhangulag tudomásul veszi.

T. Szabó Sándor tagtárs indítványozza, hogy a központtól az egylet céljaira már a folyó évre 300 frt segély kéressék.

A közgyűlés az indítványt elfogadja egyhangulag s végrehajtásával az elnökséget bizza meg.

Több tárgy nem lévén, az ülés azon megjegyzéssel, hogy a titkári jelentés, valamint a jegyzőkönyv egy példánya az ügyvezető elnök által a központnak megküldessék, — bezárattott.

7. Udvarhelyvármegyei osztály.

— 1. Rendkívüli közgyűlés és kirándulás 1895. jun. 29-én. —

Az E.K.E. udvarhelyvármegyei osztálya, mely az év elején alakult, kitűnően sikerült kirándulást rendezett jun. 29-ikén d. u. a város határában fekvő Csicsér és Budvár hegyek között elterülő völgybe.

Ez alkalommal, hogy a czélszerüt a hasznossal egybekössze, kint a szabadban rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a folyó ügyeknek elintézése után, két nagyobb kirándulásnak a tervét beszélték meg.

Jun. 29-ikén d. u. 2 órakor indult a kiseded csapat, hogy első turistai útját megtegye. A nap hevesen sütött, de ez nem akadályozta meg a kirándulókat abban, hogy az élükön hatalmasan lépkedő elnököt kövessék.

Egy órai fáradságos gyaloglás után célhoz értek. A társaság alig pihent meg, midőn a mindent kiszimatoló cigányok megérkeztek, kiket, hogy szívesen láttunk, mondani is fölösleges. Kedélyes beszélgetés, tréfálódzás és a zene hangjainál repültek a perczek; a társaság újabb és újabb turisták érkezésével szaporodott, míg végre következő diszes vendégkoszoru volt együtt:

Hölgyek: *Molnár* Károlyné, *Riemer* Gusztávné, *Dózsa* Károlyné, *Hann* Pepi, *Gyarmathy* Vilma és Erzsi, *Demes* Mariska és *Rápolthy* Mariska.

Urak: *Mikó* Árpád, főispán; *Ugron* János, alispán; *Ilyés* Miklós. ny. huszár ezredes; *Stratzinger* Emil, pénzügyigazgató; *Dózsa* Jakab, *Hann* Károly, *Hlatky* Miklós, *Molnár* Károly, *Pálffy* Károly, *Pogány* Kornél és *Tompa* Árpád főreálisk. tanárok; *Diemár* Károly kir. ügyész; *Fás* Gyula, főerdész; *Kohn* Ármin, mérnök; *Hosszú* Emil, pénzügyi segédtitkár; *Kassay* Albert dr. orvos; *Koncz* Ármin, gyógyszerész; *Török*, *Ráday* és *Demeter* Lőrincz dr. megyei aljegyzők; *K. Nagy* Ákos, megyei t. főszámvevő, *Jezerniczky* László, pénzügyi hivatalnok; *Gyertyánffy* Albert, *Farczady* Lajos, *Riemer* Gusztáv és *Székely* Dénes kereskedők.

Öt órakor (míg a parázson a hús sült, a különféle kamrákból az enni és inni valók előkerültek) az elnök a rendkívüli közgyűlést megnyitotta.

A közgyűlés egyhangulag elhatározta, hogy a nyár folyama alatt két kirándulást rendez. Az egyiket július 14-ikén a zetelaki festői völgybe, hol különféle természeti szépségek vannak; a másikat aug. 4—5-ik napjain Homoród fürdőn át, az erdőkön keresztül, a Kiruj fürdőhöz, onnét a Csicsói büdöshöz.

Az első kirándulás egy napra, a második két napra van tervezve. Az első kirándulás előkészítésére *Diemár* Károly vezetése alatt következő urakat kérte fel a gyűlés: *Soszberger* Jakab, *Fás* Gyula, *Farczady* Lajos, *Demeter* Lőrincz dr., és Tamas Albert. A második kirándulást előkészítik a helyszínén *Kassay* Albert dr. vezetése mellett *Koncz* Ármin, *Hosszu* Emil és *Dániel* Károly; Székely-Udvarhelytt *Mezey* Ödön dr. vezetése mellett *Hlatky* Miklós, *Molnár* Károly, *Török* Bódog, *Kohn* Ármin, *Ráczkövy* Samu dr., és *Riemer* Gusztáv.

Következtek az indítványok. *Kassay* Albert dr. indítványára elhatározta a gyűlés, hogy Kiruj fürdőben Honnenheim nevű szikiát *Kossuth* Lajos szirtnek nevezi el, és annak ünnepélyes keresztelését a kirándulás alkalmával eszközli. Hosszabb eszmecsere folyt Kiruj fürdőnek magyar elnevezése fölött, míg végre abban egyeztek meg, hogy a kérdést tanulmányozni fogják, és majd a helyszínen határoznak. *Molnár* Károly

indítványozta, hogy a homoród-almási barlang bejárásánál dülő félben levő falat le kell bontani. E tárgyban többen felszólaltak, míg végre azt határozták, hogy e falat, melyet a tatárjárás alkalmával a lakók saját védelmükre emeltek, mely tehát történeti emlék, nem lerombolni, sőt azt mint az utókor számára megőrzendő, megerősíteni, illetve kijavítani kell. A gyűlés örömmel vette tudomásul a kiküldött bizottság ama jelentését, hogy a barlang megközelítését elősegítő munkálatok megtörténtek. Miután több tárgy nem volt, az elnök éltetése mellett a közgyűlés véget ért. A társaság a mulatságot folytatta ott, hol az ülés miatt azt elhagyta.

A tanácskozás alatt a hús megsült: a kosarak kiürültek; a pinzetek nedűje napvilágot látott; kisebb csoportok alakultak és kezdetét vette egy családi kép, a hol víg, ugrándozó gyermekek, tréfálódzó nagyok és poharazó férfiak kedélyesen költöttek el az ozsonát. A zene mellett csakhamar ének hallszott fel, sőt a kedv növekedésével a fiatalság tánczra perdült és ugyancsak járták a ropogós csárdást.

A társaság besötétedésig maradt együtt, végre azzal a tudattal, hogy minden jónak vége van: haza felé indult.

Én pedig azzal a tudattal teszem le a tollat, ha az első kirándulásunk ilyen jól sikerült, remélni lehet, hogy a közönség hová tovább jobban hozzá szokik a kirándulásokhoz, és minden következő alkalmal több turista lesz.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— 2. Kirándulás a Szikaszó völgybe jul. 14-én. —

Érdekes és minden tekintetben sikerült kirándulást rendezett az E. K. E. udvarhelyvármegyei osztálya, *Ugron János* alispán, osztályelnök vezetése alatt, július hó 14-én a *zetelaki Szikaszó* völgybe. E kirándulás az osztálynak június 29-én a Csicsér erdőben tartott közgyűlésében határozottatott el, s annak rendezésével *Diemár Károly* elnöklete alatt, *Demeter Lőrincz* dr., *Farczádi K. Lajos* és *Tamás Albert* bízott meg.

A rendezőség kötelességét pontosan elvégezte, s egyik rendező állítása szerint jó időről is gondoskodva volt.

Elérkezvén a várva-várt nap, a kiránduló társaság Székely-Udhelytt reggel 6 órakor az ev. ref. templom mellett gyülekezni kezdett. A kicsiny, de lelkes csapat aggódóan tekintett fel a torony órára, hol a magas egekre, illetőleg felhőkre, mert egy tenyérnyi nagyságu kéket sem lehetett látni; annyira borult volt az idő, hogy a félénkebbek már a kirándulás elhalasztásáról kezdtek tanácskozni. *Diemár Károly*, a rendező bizottság elnöke, a halászathoz és ránkászathoz szükséges eszközökkel felszerelve, a kisebb hitűeket biztatta, hogy eső nem lesz, s így a kirándulást okvetlenül megtartjuk a még mindig kételkedők aggályainak eloszlatására *Gyertyánffy Albert*nek mentő eszméje támadt. Indítványozza, hogy a kirándulást okvetlenül tartsuk meg, hanem a Szikaszó völgy helyett menjünk Homoródra. *Szegény Albert*nek sem kel-

lett több, soha még indítványozó indítványával annyira el nem veretett, mint ő. A társaság méltatlankodásának ékes szavakban *Koncz* Ármin adott kifejezést. Persze ekkor még nem gondolt arra, hogy a *Gyertyánffy* Albert indítványának elvesztését ő keserüli meg. Végre nagy szalmafedél alatt megérkezik vármegyénk alispánja, a ki rögtön kijelenti, hogy „ha vén asszony hull, úgy is megyünk.“ E szerint a programm véglegesen meglevén állapítva, a kocsik előállításához és rendezéséhez fogtunk. Mindnyájunk általános öröme két kedves és bátor hölgy is csatlakozott a társasághoz: *Uyron* Jánosné és *Lengyel* Józsefné megjelenésükkel annyira felvillanyozták a társaságot, hogy már szó sem lehetett programm-változásról. Miután *Diemár* sziverösítőjéből, *Koncz* Ármin carminatívájából a szükséges mennyiséget bevettük és a *Lengyel* József dr. utasai baleset ellen biztosították magukat, elindultunk

Isten kegyelméből s az emberek jó akaratából, az egyik kocsin igen jó helyre jutottam. Élénk figyelemmel kísérhettem a két bájos hölgy aggodalmát; láttam reménykedő derült arcukat és aggódó tekintetüket.

Mikor a hegyeken a köd leszállását látták, ezt jó jelnek tekintették; mikor tovább menve, a köd fölfelé szállott, ez keltett egy-egy reménysugárt arra nézve, hogy a mai kirándulást Jupiter Pluvius tönkre nem teszi. Mikor már annyira esni kezdett, hogy esernyőket kellett igénybe venni, akkor is azt akartuk elhitetni, hogy nem eső hull, csupán a köd száll le. Ily aggodó körülmények közt végre utunk végpontjához közeledve, kék eget nem láttunk ugyan, de azért mindenről gondoskodó nőink arról kezdtek gondolkodni, vajjon a nap heve ellen üdülést adó árnyékot fogunk-e találni? Megérkeztünk. A legközelebbi szalonba, azaz csürbe szállást verve, a hölgyek elővették megterhelt kosaraikat, mindenki letelepedett úgy, a hogy tudott s legkedélyesebben költöttük el nyulasival többször leöblögetett villásreggelinket.

De ni-ni! Egy tenyéryni kék ég! A hangulat derül. A felhők oszladoznak. A hangulat derültebb. A nap süt. *Diemár* szedi elő a hálót. A hangulat a lehető legderültebb. Megyünk ki a gyepre. Ütjük fel a sátrat. A szakácsok készülnek az ebéd készítéséhez, mi pedig halászó és rákászó szerszámainkat előszedve, kisebb társaságokra oszolva, elszéledtünk a Szikaszónak elragadóan szép gyönyörű völgyébe. Egyik híres vadász egy hatalmas sast — szinte meglőtt. Egy kis társaság a Szikaszó balpartján felhaladva, Gyergyóba volt s visszajövet, csak a Szikaszó átuszásával juthatott vissza a társaság tanyájára, a hova meg egyezés szerint délután két órára kellett mindenkinek visszatérni a közös ebédhez.

Csak itt gyült össze egészen a társaság, mely itt Székely-Udvarhelyről és Zetelakáról összejött, hogy egy szép nap kedves emlékeivel gazdagítsa emlékezete tárházát. A turista ételekkel s a jobbnál-jobb borokkal megterhelt asztalok a mint könnyebbülni kezdettek, a szavak áradata is megindult. *Uyron* Jánosné sz. *Mikó* Margit volt az első, a kiért poharunkat üritettük, mert nemcsak e kis társaságnak volt lelke, hanem azért is, mert neve napja (csak most telvén el, jogot formálhattunk jó kívánatunk kifejezésére. *Lengyel* Józsefné, *Máthé* Pálné, *Uyron*

János alispán, *Diemár* Károly kir. ügyész s tovább a társaságnak csak nem minden tagja kikapta részét a jókivánatokból. A kedélyesen elköltött ebéd után a hölgyek a főhalászmester vezetése alatt újólág a halászhoz fogtak, míg az erősebb nem a tanácskozásba annyira beledőlt, hogy a zöld, akarom mondani, piros terítővel leterített asztal mellett s gyakori ivások közt a tárgyalást naplementéig folytatták, közben hangos dalban adva kifejezést legmagasabb fokra hágott hangulatának.

Mint minden szépnek és élvezetesnek, úgy a mai napnak is hirtelen végére jutottunk. A hölgyek biztattak a menetelre, a férfiak annál jobban mulattak; a hölgyek féltek az elsötétedéstől, a férfiak bizonyos kéjes mámorban usztak arra a gondolatra, hogy mily élvezetes lesz a már kissé megnehezedett fejeknek az esti szürkületben való hazatérés, a kitűnő állapotban levő törvényhatósági uton.

Azonban ember tervez, isten végez.

Koncz Ármin reggel elvetette a *Gyertyánffy* Albert indítványát s ezért keservesen meglakolt. Kocsija felborult s a rajta ülők képüket az árok sárában hagyták. Ott maradt a *Szász* Feri parókája is. *Raimér* Gusztó hatalmas vállát és fél bajuszát nyomta a sárba. *Koncz* Aurél térdre esett s úgy imádkozott. *Koncz* Ármin pedig — mint előzőkeny gazdához illik — fejjel ment az árok sárának. Komolyabb baj azonban nem történt, csak a kiállott ijedelmeket Zetelakán ki kellett reperálni

Szó, a mi szó, a kirándulás kitűnően sikerült. Köszönet érte, az eszme megpendítőjének, *Ugron* János alispánnak, köszönet érte a jelenlevő hölgyeknek, névszerint: *Ugron* Jánosné, dr. *Lengyel* Józsefné és *Máthé* Pálné urhölgyeknek, a kik nyájasságukkal, vig kedélyeikkel és kedves modoraikkal egészen felvillanyozták a 30 tagból álló férfi társaságot.

IRODALOM.

A Fürdőirodalmi könyvtár Értesítője. Szerkeszti Preysz Kornél dr. Megjelenik minden hó 15-én. Kiadja az Eggenberger-féle könyvkereskedés (Ferencziek-tere). Előfizetési ára 1 évre 2 frt.

A Fürdőirodalmi Könyvtár Értesítőjének, Preysz Kornél dr. nagy gonddal és körültekintéssel szerkesztett fürdőügyi lapjának ezévi 3—4 füzeté a következő érdekes tartalommal jelent meg: Hazai fürdőink fejlesztésének kérdése. A chemiai uton megvizsgált magyarországi ásványvizek. Összeállította Hankó Vilmos. A folyó évben megjelent balneologiai szakmunkák ismertetése. A Fürdőirodalmi könyvtár Balatonkiadvár,yainak ismertetése. Fürdőstatisztika. Fürdői levelek Lipikről. A balneologiai egyesület évi közgyűlése. Új fürdők a Balaton partján. Bártfai gyógyfürdő-részvénytársaság. Herkulesfürdő-részvénytársaság. Sz. Lukácsfürdő-részvénytársaság. Hirdetések. Ajánlközások. A kitűnően szerkesztett fürdőügyi lapot melegen ajánljuk az erdélyrészi fürdő- és ásványviz tulajdonosok figyelmébe.

FÜRDŐÜGY.

A sztójkai gyógyforrás vize.

A sztójkai gyógyítóforrás vizét chemiailag megvizsgálván, egy literben a következő alkatrészeket találtam:

Konyhasó	— — — — —	2·8608	gr.
Natriumbicarbonat	— — — — —	2·4137	"
Vasbicarbonat	— — — — —	0·0346	"
Calciumbicarbonat	— — — — —	1·3675	"
Natriumsulfat	— — — — —	0·0071	"
Lithiumbicarbonat	— — — — —	0·0028	"
Manganbicarbonat	— — — — —	0·0023	"
Jódnatrium	— — — — —	0·0001	"
Chlorkálium	— — — — —	0·1937	"
Magnesiumbicarbonat	— — — — —	0·3072	"
Chlormagnesium	— — — — —	0·2593	"
Kovasav	— — — — —	0·0402	"
A szilárd részek összege	— — — — —	7·4898	gr.
Szabad szénsav	— — — — —	3·5553	gr.
Szabad szénsav térfogata	— — — — —	1803·8	köbcent.

A sztójkai vizet uralkodó alkotórészeinek: a konyhasónak, natriumbicarbonatnak és a szabadszénsavnak mennyisége a legkiválóbb lúgos, sós savanyúvizek sorába helyezi. A víz konyhasó- és natriumbicarbonat-tartalmának szerencsés aránya egyenlő értékűvé teszi azt a világhírű emsi, gleichenbergi és luhatschovitzzi vizekkel. Hogy milyen helyet foglal el a sztójkai víz a hasonló természetű ásványvizek között, kitűnik az alábbi összeállításból:

	Konyhasó.	Natr. bicarbon.	Szilárd rész.	Szénsav.
Ems (Victoria)	— 0·855	— 2·029	— 3·513	— 673 cc.
Gleichenberg (Const.)	— 1·843	— 3·623	— 6·869	— 1133 cc.
Selters	— 2·322	— 1·251	— 4·435	— 1204 cc.
Luhatschowitz	— 3·063	— 4·282	— 8·704	— 1687 cc.
Bikszád	— 2·305	— 6·027	— 9·370	— 1098 cc.
Sztójka	— 2·860	— 2·413	— 7·489	— 1803 cc.

A sztójkai víz, mely most már kifogástalan kezelésben szíven tetesztős kiállításban kerül forgalomba, hivatva van arra, hogy a külföldi vizeket lassankint kiszorítsa a magyarországi piacról.

A málnási „Mária-forrás.”

A kies málnási fürdő nagyhatású gyógyító-tényezői közül az Ádám Károly brassói ügyvéd tulajdonában lévő Mária-forrás vizét chemiailag megvizsgálván, vizsgálatom eredményét az alábbiakban közlöm az *Erdély* tisztelt olvasó közönségével: „A víz egy literében van:

A bodoki Matild-víz az elemzés tanusága szerint a legtisztább, egértékesebb lugos savanyú vizünk. Hatóalkotó részei közül natriumbicarbonat és szénsavtartalma, mint az alábbi összeállításból kitetszik, jóval nagyobb, mint a hasonló természetű vizeké: a giesshübli-é, krondorfi-é, preblau-i-e, bilini-é, radeini-e, luhi Margit-é, répáti-é. A szénsavban leggazdagabb ásványvizekkel összehasonlítva, azokkal diadalmasan állja ki a versenyt. Ritka nagy szabad- és félig kötött szénsavtartalmának s kitünő kezelésének tulajdonítható, hogy a víz üledéket nem képez; gyógyító célokra használva érvényre jut a víz minden alkotórésze.

A bodoki „Matild-forrás“ vize Magyarország sok százra menő ásványvizei között az egyetlen, mely a giesshübli víznek teljes hasonlósága; méltán nevezik ezért e vizet „Erdély Giesshüblijé“-nek. A bodoki víz mint üdítő és asztali víz is kitünő. A giesshübli víznek a hazában és a keleti tartományokban veszedelmes versenytársa lesz nem-sokára a bodoki Matild-víz.

Összehasonlító tábla.

	Natriumbicarbonat	Szénsav
Giesshübli	— 1·1 gramm	— 1200 köbcent.
Krondorfi	— 1·2 „	— 1205 „
Preblau-i	— 2·0 „	— 324 „
Bilini	— 2·9 „	— 1310 „
Radeini	— 4·3 „	— 879 „
Luhi Margit	— 4·0 „	— 87 „
Répáti	— 4·3 „	— 1129 „
Bodoki Matild	4·5 „	— 1314 „

Hankó Vilmos dr.

Korond.

Nagy élénkség van a fürdőkön s ezek között Korondon a Székelyföld legregényesebb s kitünő gyógyító hatással bíró fürdőjén. A kitünő levegőjü s ivóvizü fürdő az idén is nagy látogatottságnak örvend. Tevékeny tulajdonossa *Gáspár* Gyula és neje nemcsak a kényelemről gondoskodtak, hanem a nagy közönség szórakoztatásáról is. — Egyik érdekes kirándulás a másikat éri s minden csütörtökön házihangverseny van, a melynek egyik rendezője *Vajda* Emil dr. A mult heti házi hangversenyen résztvettek: *Nagy* Lászlóné szép énekével s *Kandó* Katinka sikerült szavalattal. A kirándulások közül a *Bucsini* kitünően sikerült. Kirándulást terveznek még az *Arcsóba* és *Firtosra*. Ezenkívül pompás teke és labdajátékok folynak mindennap. A közönség a legtávolabbi helyekről is fölkeresi e szép fekvésü s jó konyhával bíró fürdőt. Vannak vendégek: Budapestről, Temesvárról, Aradról, Boiczáról, Nagyváradról, Kolozsvárról, Zimonyból, Nagybányáról stb. A közelfekvő helyiségekből, különösen sokan vannak Maros-Vásárhelyről, Tordáról, Zilahról, Székely-Udvarhelyről stb. A vendégek

száma a 200-at jóval túlhaladja. Szóval a fürdő évről-évre szebbül s ebben Gáspár urnak nagy az érdeme, ki a közönség kényelme szempontjából egész vagyonát a fürdő berendezésére fordította. A fürdőről rendkívüli elismeréssel van a közönség, s szívesen időzik a kies helyen.

Maros-Ujvár.

A maros-ujvári sósfürdőn fölötté megsaporodott a fürdővendégek száma. Még egy évben sem volt annyi vendég, mint az idén. Különösen sokan vannak Déváról és Maros-Vásárhelyről. Julius hó 15-ig 271-re emelkedett az állandó vendégek száma, a futóvendégek pedig egymást érik. A fürdőigazgatósághoz naponta érkeznek újabb jelentkezések és tudakozódások különösen az Alföldről: Csongrád, Csanád és Békés megyékből, sőt Budapestről is. Ez az élénk érdeklődés feltűnő módon bizonyítja a maros-ujvári sósfürdő kitűnő gyógyító hatását és kívánatossá teszi a czélszerűen berendezett sósfürdőnek mielőbbi kibővítését; addig is pedig felhívjuk a fürdőigazgatóságot, hogy a légvonat ellen a nagyon kevésbe kerülő igazításokat mielőbb eszközöltetni sziveskedjék. Így pl. jó lenne a meleg fürdőbe vezető kis folyósón még egy ajtót alkalmazni, mert így a jövő-menők által kinyitott egyetlen ajtón közvetlenül a meleg vízben fürdőkre nem jöhet légvonat; lehetne az ajtót hátrább tenni s a mostani helyre szőnyegajtót alkalmazni. Szükséges volna a kabinokat mind záros ajtóval látni el, mivel a meglévő nem elegendő s a könnyű kis ajtófüggöny czélszerűtlen. Egy kis gondosság ily aprólékosnak látszó dolgokban meghozná az elismerést. A fürdő környékének díszítését leginkább *Teleki* Ádám gróftól lehetne várni, kinek birtoka közvetlen a fürdőhöz vezető utig terjed. Ugy hisszük, hogy a szép és hasznos iránt egyiránt fogékony ifju főúr figyelmét az erre illetékesek ha felhívják, szívesen hozzá fog járulni a fürdő emeléséhez.

Bálványosfürdő megnyitása.

Az újból rendezett „torjai Büdös“ immár gyógyfürdő jellegű lett. Van orvosa, gyógyszerháza, s egy nagy szállója, melyben teljes ellátást nyernek a fürdőzők személyenként 3 forint napidijért. *Apor* Gábor báró, a fürdő tulajdonosa, napok óta Bálványoson időzik s személyesen felügyeli a rendezés munkáit. A munkások egész raja, kőmives, ács, kőfaragó, kertész vezetése alatt sűrűgtek-forogtak, hogy a fürdő megnyitható legyen és minden elkészüljön, a mit eddig óhajtván nélkülöztek ott. *Chizer* Kornél dr. miniszteri tanácsos, a belügyminiszterium egészségi osztályának főnöke, a napokban látogatta meg Bálványosfürdőt s meglepetéssel látta a változást a telepen, melyet még pár év előtt az „ázsiai“ jelleggel volt kénytelen jellemezni. *Farkas* Jenő dr. közegészségügyi kir. felügyelő szintén látogatást tett a természeti kincsekkel pazarul megáldott helyen, s a legszebb remények biztosítékát látta az új létesítményekben arra nézve, hogy e hely megérdemelt világhírűvé váljék.

Dombhát.

Az E. K. E.-nek ez az új fürdője rohamosan kezd fellendülni. Berendezése csinos, kényelmes. A fürdővendégek mulattatásáról az egyesület gondoskodik. A fürdőben állandó zene van és a kirándulások egymást érik. A fürdő kitűnő ásványvizét is forgalomba hozta az egyesület *Dombhát Livia-forrás* névvel és most a tagok buzgalmatól függ, hogy az ásványvizet minél jobban elterjedjen.

Radna-Borberek.

Egyesületünknek ezt a klimatikus fürdőt az idén sokan keresték fel. Ugyszólván minden hely el volt foglalva és a fürdői élet a legélénkebb volt. Vize is most jön forgalomba *Széchenyi-forrás* név alatt, mely különösen vérszegénységben szenvedőkre van jó hatással.

KÜLÖNFÉLÉK.

Képmellékleteink. Két szép képet mellékelünk jelen számunkhoz, kárpótolni akarván olvasóinkat a folyóiratnak késői megjelenéseért. Az egyik kép a *Piatra mare*-t; a másik a *Kőrösvölgyet* mutatja be igen sikerült fénynyomatban. Mindkét kép *Vágó Bertalan* felvétele után készült.

Tyeja. Két szép képet közlünk e számunkban alsó-fehérvármegyei osztályunk tavalyi kirándulása emlékéből, melyről folyóiratunk tavalyi évfolyamának 294. lapján emlékeztünk meg. A képeket *Istvánffy Gyula* festőművész vette fel, aki annak idején szintén részt vett a kirándulásban.

Csetátye. Verespatak mellett impozáns látványt nyújt a *Csetátye* nevű bányahely, melyről *Goró Lajos* festőművész a folyóiratunkban most közölt igen sikerült képeket készítette. Bizonyára érdekléssel nézik olvasóink ezeket a sziklákat, melyek egészen üresek és még a rómaiak idejéből vannak kiásva.

A tüzoltó-kongresszus alkalmából, aug. 21-től kezdve, több napon át az E. K. E. nagyszabású kirándulásokat rendez különböző irányokba. Ez irányok a következők: 1. Besztercze—Dombhát—Radna-Borberek—Ünökkő (három nap). 2. Brassó—Előpatak—Tusnád—Szent-Anna-tó—Büdös (négy nap). 3. Hideg-Szamos—Rekető (egy nap) 4. Hideg-Szamos—Rekető—Dobrinhavas (két nap). 5. Hideg-Szamos—Rekető—Dobrin—Valea mare—Topánfalva—Abrudbánya—Detonata—Verespatak—Zalathna—Gyulafehérvár (4 nap) 6. Gyulafehérvár—Zalathna—Abrudbánya—Verespatak—Detonata (három nap). 7. Maros-Ujvár (egy nap). 8. Torda—Torda-hasadék—Toroczkó—Székelykő—Skerisorai jégbarlang—Csetátye—Detonata (öt nap). 9. Segesvár—Brassó-Sinaia (négy nap). 10. Déva—Piski—Vajda-Hunyad—Petrozsény (három nap). 11. Jegenyefürdő (egy nap). Az összes kirándulásokra a Kárpát-egyesület főtitkári hivatalában augusztus 16-ig lehet jelentkezni. Bővebb értesítéssel a titkári hivatal szolgál.

The Gresham

életbiztosító-társaság Londonban.

(4)

Magyarországi fiók:

BUDAPEST, FERENCZ-JÓZSEF-TÉR 5. 6. SZ.
a társaság házában.

Ausztriai fiók:

BECS, GISELLASTRASSE 1. SZÁM ALATT
a társaság házában.

A társaság vagyona 1892. június 30-án frk — — —	125 305,151.—
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1892. évi jun. 30-án frk	22.840,056.—
Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) frk. —	271.905,620.—
A legutóbbi tizenkét havi üzleti idő alatt a társaságnál frk	125.732,050.—
értékig nyújtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyújtott ajánlatok összértéke frk — —	1.853.916,605.—

értékre megy. — Prospectusokat és minden közelebbi felvilágosításokat Erdély minden nagyobb városában az ügynök urak

ÉS A VEZÉRÜGYNÖKSÉG KOLOZSVÁRT AD.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A székelyföldi ásványvizek páratlanja.

„RÉPÁTI”

a legjelesebb égvényes savanyuvíz, mely kiválóan szerencsés vegyi összetétele, rendkívüli dús öleg, kötött szén-sav-tartalma és kellemes íze folytán ritkítja párját a kontinensen.

Elsőrangú gyógyital emésztési és vizeleti nehézségeknél, vese és gyomorbetegségeknél, gyuladással, hólyag- és köszvényes bántalmak ellen, stb.

Főúri kedvencz ital, határozottan a legkedvesebb pezsgő borvíz.

Mint a belsőszervezet betegségei ellen legkellemebb és leghatásosabb s egyszersmind a legolcsóbb gyógyítószer, úgy is mint páratlan élvezeti italt a «répáti» ásványvizet minden czéltudatos, elfogulatlan ivónak rendes használatára lelkiismerettel ajánlhatom. A «répáti» gyógyítóvíz szétküldé e Kézdi-Vásárhely vasuti állomásról eszközöltetik.

Tisztelettel a forrás kezelője:

GYÖRGY JÓZSEF.

Modok (Háromszékm.) hová, mint központba, a megrendelések intéztetni kéretnek.

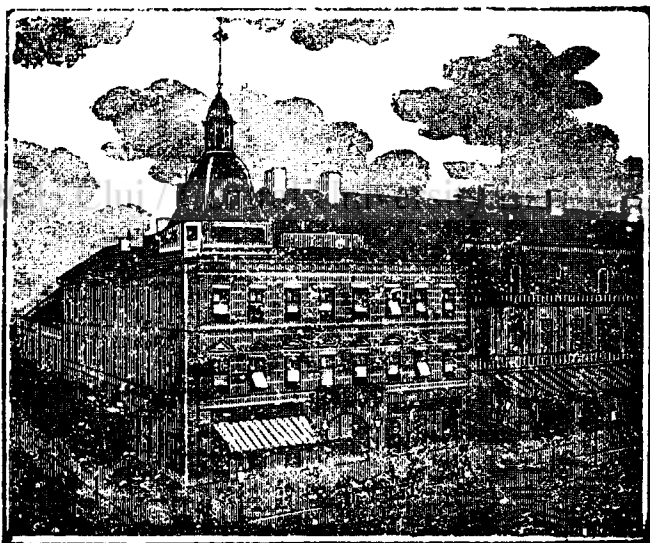
Kolozsvár főtere egy szép épülettel gazdagodott a régi „Pannonia“ vendéglő egész újonan történt kiépítése által. Ez épület ma mind kívülről, mind belülről a modern igényeknek minden tekintetben megfelel és

„KÖZPONTI SZÁLLODA“

czim alatt a figyelmével mindenre kiterjedő tulajdonos

NAGY GÁBOR

vezetése alatt áll.

KÖZPONTI SZÁLLODA

KÖZPONTI SZÁLLODA

Az utazók és vendégek kényelmére modern berendezésű vendéglőben mindenről gondoskodva van. **Külön termek** kisebb-nagyobb összejövetelekre, bankettre, **diszterem** nagyobb ünnepekre. Az utasok részére kényelemmel berendezett vendégszobák vannak. Az árak ez elsőrangú vendéglőben szolidak.

A kiszolgálás kitűnő.

A város minden részébe telefonösszeköttetés van.

ECKENDORFER

Original

Runkelsamen

Genau nach Photographie

SCHUTZ-MARKE.

Eredeti eckendorfi

Ré pamagot

termel

Bielefeld Németország
melletti Eckendorfbán
levő

Lovag Borries féle

jóságok kezelősége.

*

Árjegyzék ingyen.

(2)

AZ ÁSVÁNY-VIZEK KIRÁLYA

A BORSZÉKI SAVANYUVIZ.

Van szerencsénk a n. é. közönség tudomására juttatni, hogy **Kolozsvár és vidéke** részére a «Bo. zéki vizek» kizárólagos főraktárát

HIRSCHFELD SÁNDOR

fűszer- és csemege-kereskedőnek adtuk át.

A „BORSZÉKI VIZ” valódi minőségben a fő- és Kossuth-forrásokból állandóan van főraktárunkban liter és félliteres palaczkokban, kitűnően dugaszolva, czinn-kupakkal és czimkével ellátva.

Kolozsvár n. é. közönségének kedvezményt nyújtva, az árakat a legjutányosabban állapítottuk meg.

A Borszéki borvizek árai szabadon:

1 liter Borszéki viz, cserével 10 kr, üveggel 16 kr. — 10 üveg vételénél egy krral olcsóbban.
Félliter Borszéki viz, cserével 7 kr., üvegge 11 kr. — 10 üveg vételénél fél krral olcsóbban.

Kérjük a n. é. közönség nagybecsű bizalmát és pártfogását — kiváló tisztelettel

(3)

LÁZÁR és VERZÁR, a bor-zéki forrásvizek bérlői.

Radna- Borberek

(Besztercze-Naszódvármegye)

Az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület fürdője.

A legszebb vidéken fenyvesek közt fekszik. Körülötte az Ünökő, a gyopáros Korongyos, Kreesunyel, Omuluj, Klaj hegyek. Nem messze a törtenelmi nevezetességű borgói és radnai szorosok. Fekvése a legfenségesebb. A völgy, hol a fürdőtelep van, északról örökzöldjéjétől csodás szépségű. Bukovina-felé kapuja a híres Ördög-szoros a Bálint és Gábor szirtekkel és tovább sötét és bizar szíttömegek mindenhol. A tölgy-, bükk- és fenyves erdőkből ozonos levegő terjed szét és hűs patakok édes moraja zug felénk. Vize kitűnő vasas savanyú viz. Vastartalma 10° C. Hasonmása a hírneves karlsbrunni, charlottenbrunni és krynicai vizeknek. Orvosi értéke felülmúlja ezeket.

Vérszegényeknek páratlan hatása.

Kolozsvárt. 1 - Beszterczéig vasuton. Beszterczétől kocsin lehet ide jutni (6 frt.). Szobák ára mérsékelt. Az E. K. E. vendéglőjében 80 krtól 1 frt 70 krig kaphatók kényelmes berendezésű szobák. Gyógydíj 1 frt. Koszt: ebéd (4 tál étel) 80 kr, vacsora 50 kr. Meleg fürdő 35 kr, hideg fürdő 10 kr.

Fürdőorvos GELEI LAJOS dr.

A fürdőnek hivatalos lapja az „ERDÉLY.”

A fürdőt kezeli az E. K. E. radna-borbereki osztálya.

A magas fekvés, a gyönyörű erdős környezet, a pompás hegyi utak, a fenyvesek kigőzölgesétől fűszeres, friss, tiszta levegő, a kitűnő viz, az érdekes kiránduló helyek: a legelső klimatikus gyógyítóhelylyé tették e fürdőt.

Fürdőidőszak kezdete jul. 1., vége szept. 15

Kérdézősködőknek kimerítő felvilágosítással szolgál az E. K. E. főtitkári hivatala Kolozsvárt (Jókai-utca 11. szám), vagy a radna-borbereki osztály elnöksége Ó-Radnán.

A nyári idő alatt naponként közlekedő postajarat.

Kolozsvár, 1895. jun. hó.

Telefon 76.

AZ ELNÖKSÉG.

Igyunk Livia-forrás vizet!

Kezelő: A Z ERDÉLYRÉSZI KÁRPÁT-EGYESÜLET.

Forrás-tulajdonos: Bethlen András gróf.

VEGYELEMLÉNY:

Lajos, sós savanyvíz,	
gyógyító-forrás	1.1990
Natium chlorid	0.0739
Calcium chlorid	0.0739
Magnesium sulat	0.07082
Calcium p. ospath	0.0083
Natium bicarb.	2.8469
Calcium bicarb.	2.8362
Sodium bicarb.	0.0112
Magnesium bicarb.	0.7317
Vasbiterponat	0.0168
Alumini hidr.-oxid	0.0046
Kovarsav	0.0221
Összesen:	7.1938
Összes szénsav	4.8390
Szábszázsóns. 60,	1.6270
"	825.7cc
Hőmérséklete	10-20C
Lengyel Béla dr.	

Mint gyógyító-víz.
páratlan!

Mint élvezeti víz:
kifűnő!

Dombbáti Livia-forrás

Orvosi vélemény szerint kifűnő összetételéhez képest gyógyító-ereje is kifűnő. Belső alkalmazására különösen hurutos-hajókgyógyulnak Emezzel zavarok, étvágytalány, gyomorégés, gyomorsavanyúság, aranyeres bántalmak, epezsavrok, gyomor- és bélhurut javulni fognak a Dombbáti Livia-forrásvíz alkalmazására. Kiváló sikerral használható a légző szervek hurutjainál, a köhögési inger és tüdő-huruttól is.

Összehasonlítás:

A dombbáti Livia-forrás a legkiválóbb langos-sós savanyu vizek sorába tartozik. Összetetele a világhírű Seltersi vízhez annyira közel áll, hogy méltán revezhetnők »Erdély Seltersé«-nek; hőmérsékletétől tekintve igen hasonlít az emsli vízhez is.

F Ó R A K T Á R D O M B H Á T O N .

Főhírvaklatok az ország minden nagyobb városában. Megrendeléseket elfogad az Erdélyi-egyesület központj. fővárosi hivatala Kolozsvárt és az összes osztályok elnökségei.

Árak: 20 2 literes üveg 4 ft 80 kr.; 25 1 literes üveg 4 ft 30 kr.; 50 1/2 literes üveg 6 ft 80 kr. ládával és üveggel.